

RAPORT PRIVIND EVOLUȚIA PENSIILOR PRIVATE

TRIMESTRUL III 2021

Raportul privind evoluția sistemului de pensii private în trimestrul III 2021

Notă

Acest raport prezintă evoluția pieței pensiilor private în primele nouă luni ale anului 2021. Raportul este realizat pe baza datelor raportate de către administratorii de fonduri de pensii pentru primele nouă luni ale anului 2021.

Ca urmare a rotunjirilor este posibil ca totalurile să nu corespundă exact sumei componentelor sau să apară mici diferențe față de variațiile procentuale indicate în grafice sau tabele. Toate drepturile rezervate. Reproducerea informațiilor în scopuri educative și necomerciale este permisă numai cu indicarea sursei.

Autoritatea de Supraveghere Financiară

Splaiul Independenței nr. 15, sector 5, cod poștal 050092, București

TELVERDE: 0800.825.627 / Internet: <http://www.asfromania.ro> / E-mail: office@asfromania.ro

CUPRINS

Sinteză.....	3
1. Contextul macroeconomic și internațional	4
2. Piața pensiilor private din România.....	15
3. Fondurile de pensii administrate privat – Pilonul II	18
3.1. Valoarea activelor	18
3.2. Participanți	19
3.3. Contribuții	20
3.4. Plata activului net în caz de pensionare, invaliditate și deces	23
3.5. Structura investițiilor	24
3.6. Rate de rentabilitate	27
4. Fondurile de pensii facultative – Pilonul III	28
4.1. Valoarea activelor	28
4.2. Participanți	29
4.3. Contribuții	30
4.4. Plata activului net în caz de pensionare, invaliditate și deces	33
4.5. Structura investițiilor	34
4.6. Rate de rentabilitate	37
5. Fondurile de pensii ocupaționale	38
Lista grafice	39
Lista tabele	40

Sinteză

Economia Uniunii Europene a avut o evoluție favorabilă în 2021, însă, la nivel agregat, atât economia UE, cât și cea a zonei Euro, au rămas la un nivel inferior celui înregistrat înaintea pandemiei COVID-19.

De-a lungul ultimelor trei semestre, traiectoria economiei românești a înregistrat un parcurs similar majorității țărilor din Uniunea Europeană. Prognozele FMI, CE și CNSP indică o revenire susținută a economiei românești, atât în 2021, cât și în 2022. Prognozele sunt similare ca magnitudine, Comisia Europeană estimând cea mai mare creștere pentru anul 2021, de 7,4%, urmată de CNSM și FMI cu 7%. Pentru anul 2022, prognozele celor trei instituții sunt foarte apropiate, având valori de 4,8-4,9%.

Sistemul pensiilor private a marcat o evoluție pozitivă pe tot parcursul funcționării sale, fiind rezilient în fața episoadelor de volatilitate întâlnite de-a lungul timpului. Fondurile de pensii private reprezintă investitori instituționali care sprijină, în principal, economia locală, fiind totodată și un factor de echilibru și de stabilitate al pieței financiare. Creșterea activelor fondurilor de pensii private din România este remarcabilă și la nivel european, fiind printre țările cu cele mai mari creșteri din ultimii 10 ani. Sporirea volumului de active este, de regulă, întâlnită în statele cu un sistem recent de pensii private, care se află încă în perioada de acumulare și nu înregistrează ieșiri consistente din sistem, sau în statele cu un volum redus al activelor fondurilor de pensii private.

Sistemul pensiilor private din România a acumulat active în cuantum de 90,43 miliarde lei la finalul lunii septembrie 2021, în creștere cu 25% comparativ cu luna septembrie a anului anterior și cu 3% comparativ cu iunie 2021. La 30 septembrie 2021, erau înscrși 8,29 milioane participanți la cele 17 fonduri de pensii private, la finalul lunii septembrie 2020 fiind înregistrați un număr de 8,10 milioane participanți.

Valoarea totală a activelor nete ale fondurilor de pensii administrate privat a fost de 87,06 miliarde lei la finalul lunii septembrie a anului 2021, în creștere cu aproximativ 25% comparativ cu aceeași dată a anului 2020. Numărul participanților înregistrați în sistemul pensiilor administrate privat la 30 septembrie 2021 a fost de 7,73 milioane persoane, față de 7,58 milioane persoane înregistrate în luna septembrie a anului 2020. În Pilonul III, valoarea totală a activelor nete a fost de 3,317 miliarde lei la finalul primelor nouă luni ale anului 2021, în creștere cu aproximativ 22% comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent. Numărul de participanți înregistrați în sistemul pensiilor facultative, la 30 septembrie 2021, a fost de 553.775 persoane, comparativ cu 520.879 persoane înregistrate la 30 septembrie 2020.

Politica investițională din cadrul portofoliilor de active ale fondurilor de pensii private continuă să fie concentrată pe piața locală de capital, în timp ce ponderea investițiilor în instrumente cu venit fix reprezenta 69% din totalul portofoliului investițional al fondurilor de pensii private, iar un procent de 25% a fost investit în acțiuni la finalul lunii septembrie a anului 2021.

1. Contextul macroeconomic și internațional

Contextul macroeconomic

Creșterea economică

Pandemia COVID-19 a creat o falie între traiectoriile economiilor emergente și cele avansate. Acestea din urmă au reușit să limiteze efectele pandemiei datorită capacității de a-și susține economiile prin măsuri fiscale și monetare, dar și datorită accesului la vaccinuri, care a permis o reluare mai rapidă a activităților economice în condiții apropiate de normal.

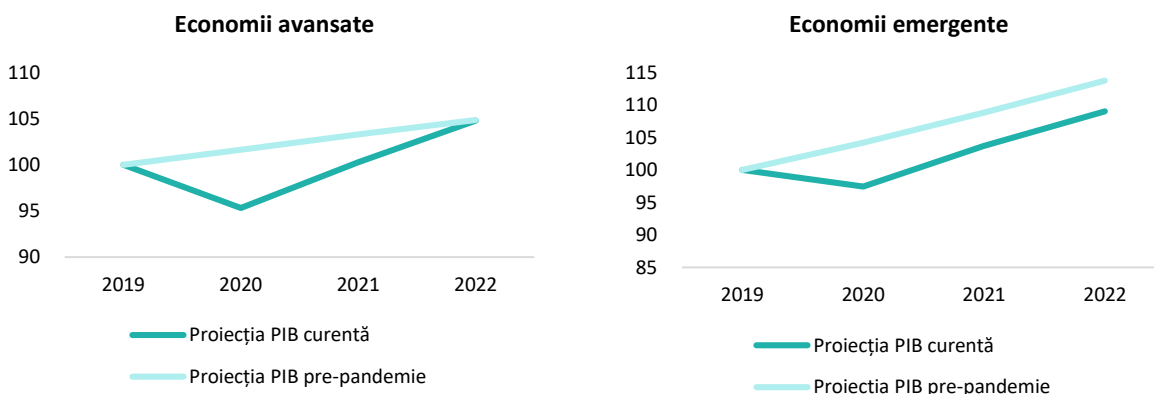
Cu toate acestea, analiștii FMI au revizuit în scădere perspectivele de creștere economică pentru 2021 (World Economic Outlook, octombrie 2021) față de estimările din iulie, notând determinanți diferiți pentru economiile emergente și pentru cele avansate. Astfel, economiile emergente vor fi afectate de incertitudinile privind situația sanitară, pe fondul apariției de noi variante ale virusului, dar și al accesului mai dificil la vaccinuri, în timp ce economiile avansate vor fi afectate, în principal, de probleme apărute pe lanțurile de aprovizionare.

La acestea, se adaugă provocări suplimentare generate de:

- Creșterea inflației și incertitudinile privind traiectoria acesteia;
- Încălzirea globală și adoptarea unor politici de tranziție către economii mai verzi;
- Apariția de noi variante ale virusului, care pun în discuție capacitatea vaccinurilor de a asigura, de unele singure, revenirea la normalitate.

Comparând estimările FMI privind creșterea economică din ianuarie 2020, înainte de debutul pandemiei, cu cele din octombrie 2021, se observă că economiile avansate își vor reveni în 2022 pe traiectoria de creștere a PIB înregistrată anterior pandemiei, având o evoluție în V, în timp ce economiile emergente vor suferi o pierdere permanentă de creștere economică. Cu toate acestea, economiile emergente sunt prognozate să crească mai mult, la finalul anului 2022 față de 2019, decât cele avansate (9% față de 4,8%).

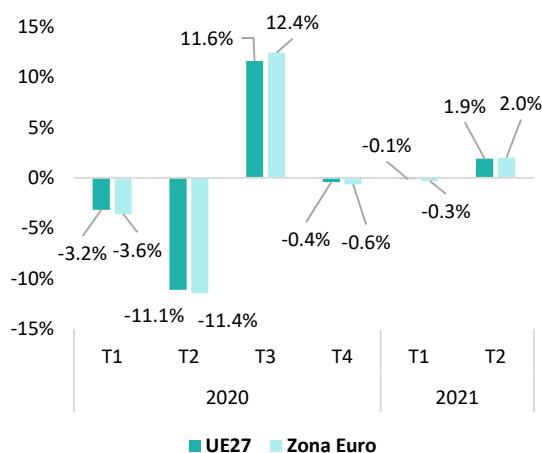
Grafic 1 Prognozele PIB curente și cele realizate înainte de pandemie, 2019=100

Sursa: FMI, World Economic Outlook, octombrie 2021

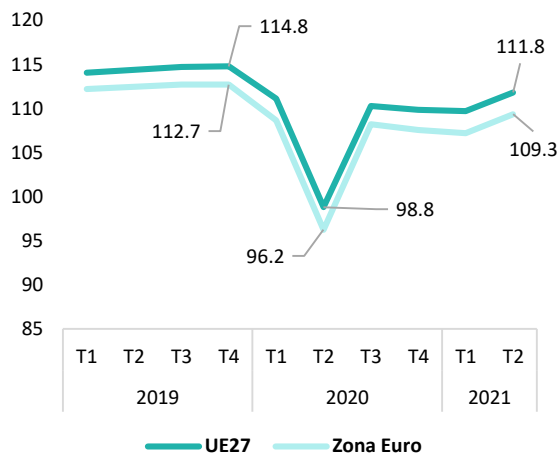
La nivelul Uniunii Europene, economia a avut o evoluție favorabilă în 2021, însă, la nivel agregat, atât economia UE, cât și cea a zonei Euro, au rămas la un nivel inferior celui de dinainte de pandemie.

Grafic 2 Evoluția PIB real, variație procentuală față de trimestrul precedent, date ajustate sezonier și calendaristic

Sursa: Eurostat

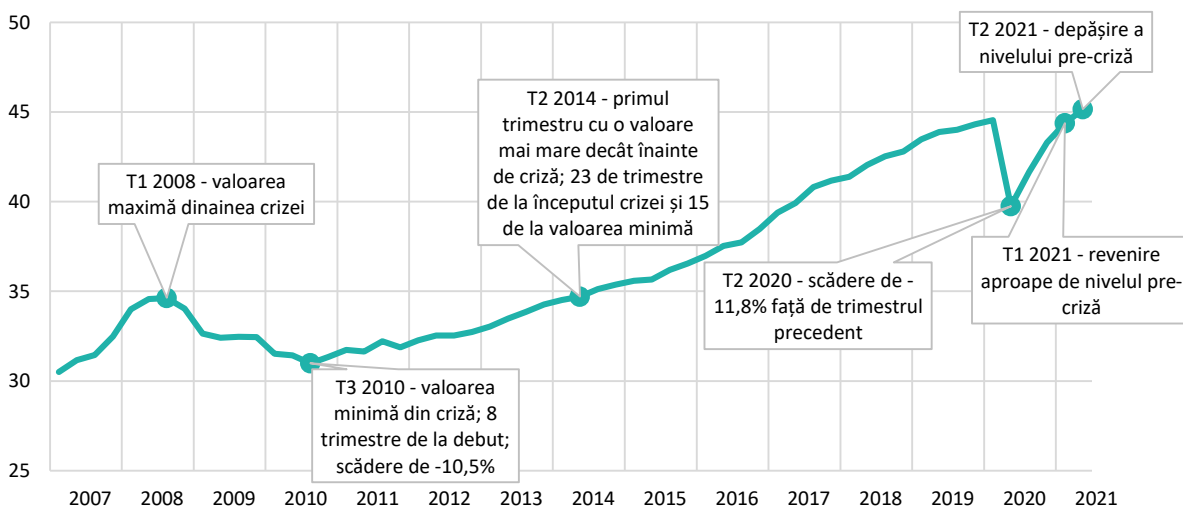
Grafic 3 Evoluția PIB real (2010=100), date ajustate sezonier și calendaristic

Sursa: Eurostat

De-a lungul ultimelor trei semestre, traiectoria **economiei românești** a înregistrat un parcurs similar majorității țărilor din Uniunea Europeană. Spre deosebire de criza din 2008, când economia a atins un minim la 8 trimestre de la debut, acum efectul a fost brusc, minimul înregistrându-se după doar un trimestru. Minimele atinse sunt comparabile între cele două crize (-10,5%, respectiv, -11,8%), însă există diferențe semnificative în privința vitezei de revenire la nivelurile pre-criză: în cazul crizei din 2008, revenirea s-a petrecut la 23 de trimestre după debut, în timp ce în cazul COVID-19 ea s-a înregistrat la doar patru trimestre distanță.

Grafic 4 Dinamica PIB trimestrial, serie ajustată sezonier, miliarde lei, prețuri medii ale anului 2000

Sursa: Eurostat

În cazul României, prognozele FMI, CE și CNSP indică o revenire susținută a economiei, atât în 2021, cât și în 2022. Prognozele sunt similare ca magnitudine, Comisia Europeană estimând cea mai mare creștere pentru anul 2021, de 7,4%, urmată de CNSM și FMI cu 7%. Pentru anul 2022, prognozele celor trei instituții sunt foarte apropiate, având valori de 4,8-4,9%.

Tabelul 1 Previziuni ale creșterii economice

	2020	FMI		CE		CNSP	
		2021	2022	2021	2022	2021	2022
Prognoză PIB real	-3,9	7	4,8	7,4	4,9	7	4,9

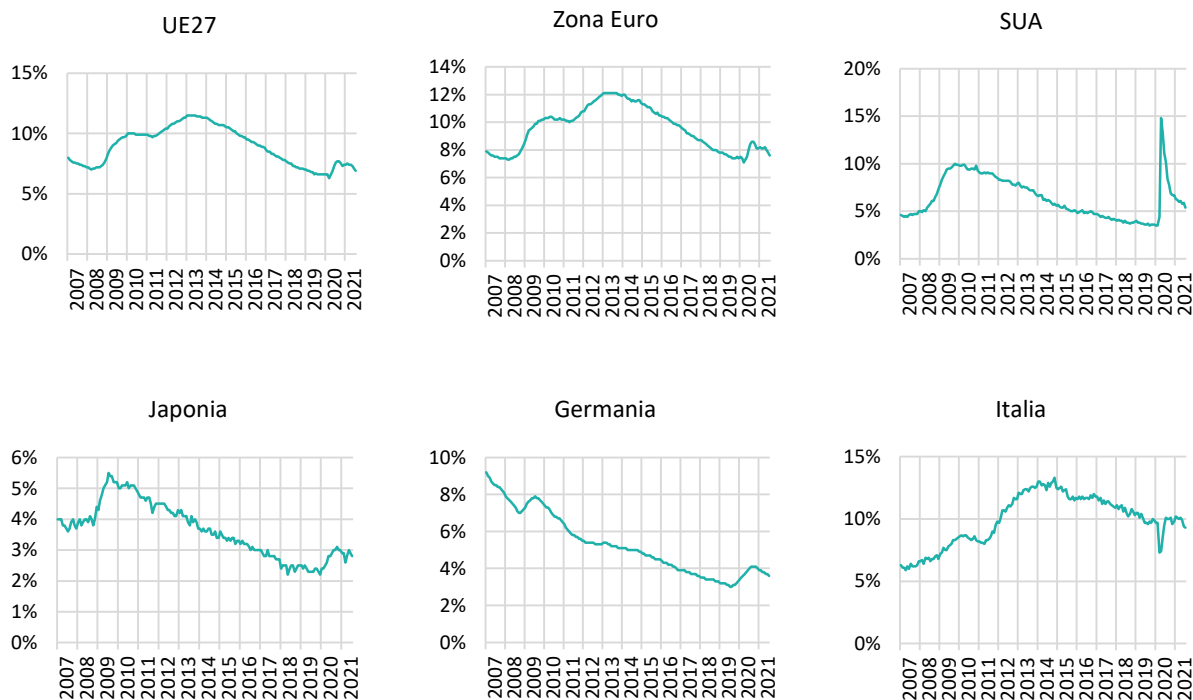
Sursa: FMI - World Economic Outlook – octombrie 2021, revizuit în iulie 2021, CE – prognoza de vară 2021, CNSP – prognoza de vară 2021

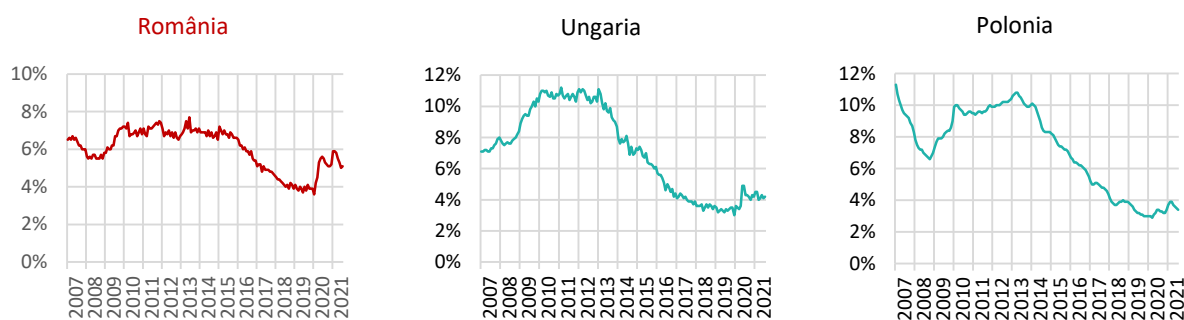
Piața muncii

Rata șomajului pentru majoritatea țărilor a înregistrat o ușoară creștere la debutul pandemiei, însă șocul a fost mult mai mic decât cel din timpul crizei din 2008. În 2021 s-au înregistrat stabilizări sau chiar reduceri ale ratei șomajului în majoritatea țărilor, ca urmare a măsurilor de susținere fiscală din timpul pandemiei, urmate de relaxările din trimestrul II 2021, care au favorizat o revenire a cererii.

În România, șomajul a avut o evoluție similară cu cea de la nivel european. La debutul pandemiei, șomajul a urcat brusc de la 4% până la aproape 6%, rămânând, totuși, la valori mai mici decât înainte de criza din 2008. În iulie 2021, rata șomajului din România a scăzut până la valoarea de 5,1%, situându-se sub media Uniunii Europene de 6,9%.

Grafic 5 Rata șomajului (ianuarie 2007 – iulie 2021), date ajustate sezonier

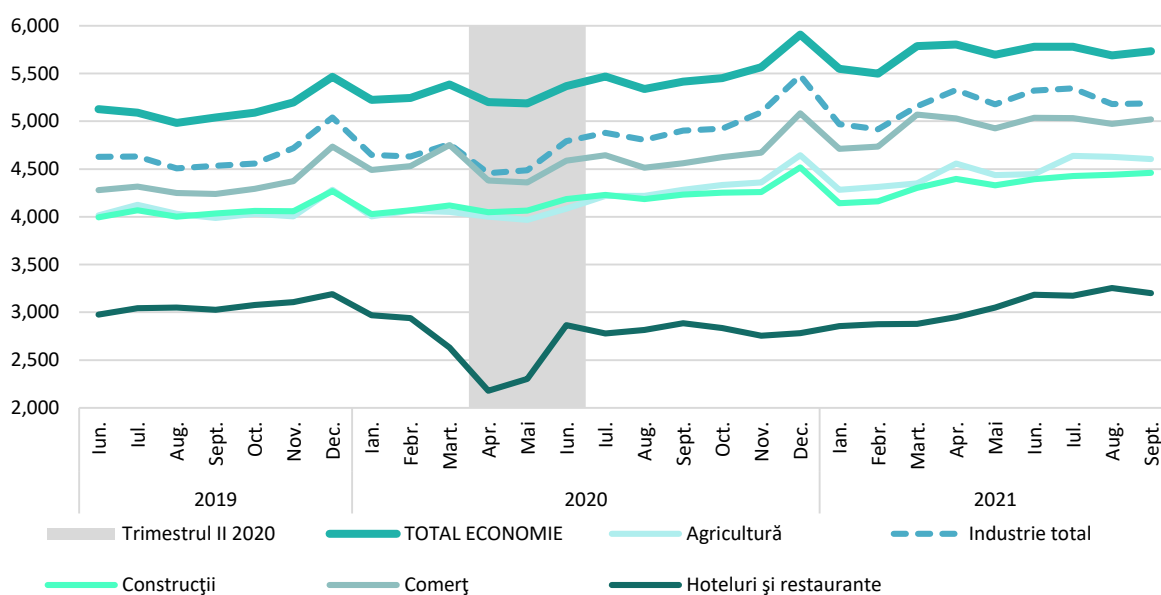

Sursa: Eurostat

Cu excepția HORECA, **câștigurile salariale** nu au fost afectate pe termen lung de pandemia COVID-19. Astfel, atât la nivel agregat al întregii economii, cât și în structură, la nivelul majorității sectoarelor, câștigul salarial brut este mai mare în septembrie 2021 decât în perioada pre-pandemică.

Grafic 6 Câștigul salarial brut

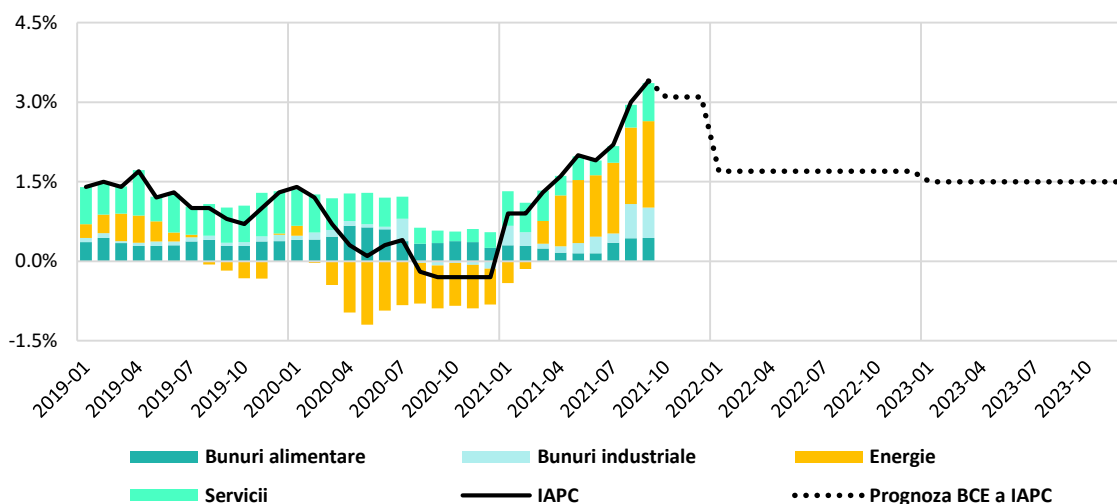
Sursa: INS

Rata inflației

După ce în Europa s-a înregistrat o perioadă de deflație în a doua parte a anului 2020, acum se înregistrează o creștere susținută a indicatorului IAPC pe tot parcursul anului 2021. Cel mai important determinant atât al deflației din 2020, cât și al inflației din 2021 a fost componenta energie. În ultimele luni, contribuții în creșterea inflației au avut și bunurile alimentare și cele industriale, pe fondul creșterii prețurilor materiilor prime, dar și al blocajelor din lanțurile de aprovizionare.

BCE consideră că inflația din 2021 se datorează, în principal, unor factori temporari: inflația din energie (determinată atât de creșteri de prețuri, cât și de efectul de bază) și eliminarea reducerii ratei TVA în Germania. Alte presiuni inflaționiste au fost, conform BCE, determinate de cererea crescută ca urmare a redeschiderii economiilor în vară, dar și de problemele din lanțurile de aprovizionare. Astfel, BCE se așteaptă ca influența acestor factori să se atenueze începând cu 2022. În plus, efectul de bază al unui an 2021 cu inflație mare va tempera suplimentar evoluția indicelui IAPC în 2022.

Grafic 7 IAPC pe componente pentru Zona Euro și prognoza BCE

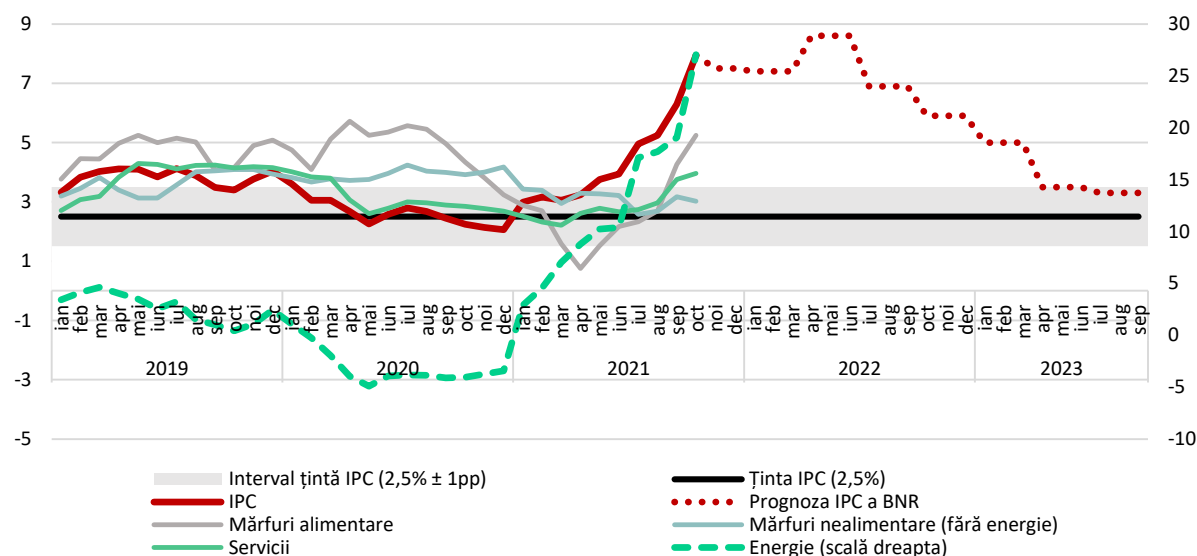

Sursa: Eurostat, BCE

În România, inflația a înregistrat creșteri de la lună la lună în 2021, în perioada iulie-octombrie tendința accelerându-se pronunțat. Astfel, în octombrie 2021 inflația a atins valoarea de 7,94%, valoare nemaîntâlnită din iulie 2011. Creșterile cele mai mari, care au influențat toți indicii, au fost în energie (gaze naturale, energie electrică, dar și combustibili). De asemenea, conform Raportului asupra inflației publicat de BNR în noiembrie 2021, determinanți importanți ai inflației au fost și prețurile la materii prime și materiale.

Pentru a tempera anticipațiile inflaționiste, BNR a decis majorarea ratei dobânzii de politică monetară la 1,5% în octombrie, pentru ca în noiembrie să decidă o nouă majorare, până la 1,75%. În ultimul Raport asupra inflației publicat (noiembrie 2021), BNR anticipează o inflație de 7,5% pentru ultimul trimestru al anului curent, urmată de o creștere în primele două trimestre ale anului 2022 până la valoarea de 8,6%. Ulterior acestei perioade, BNR anticipează o revenire a inflației către intervalul țintă până la jumătatea anului 2023.. Trebuie menționat că actuala prognoză se bazează pe datele disponibile la luna septembrie, inflația anuală pentru luna octombrie depășind deja prognoza BNR pentru finalul anului.

Grafic 8 Inflația (IPC) și prognoza BNR a IPC

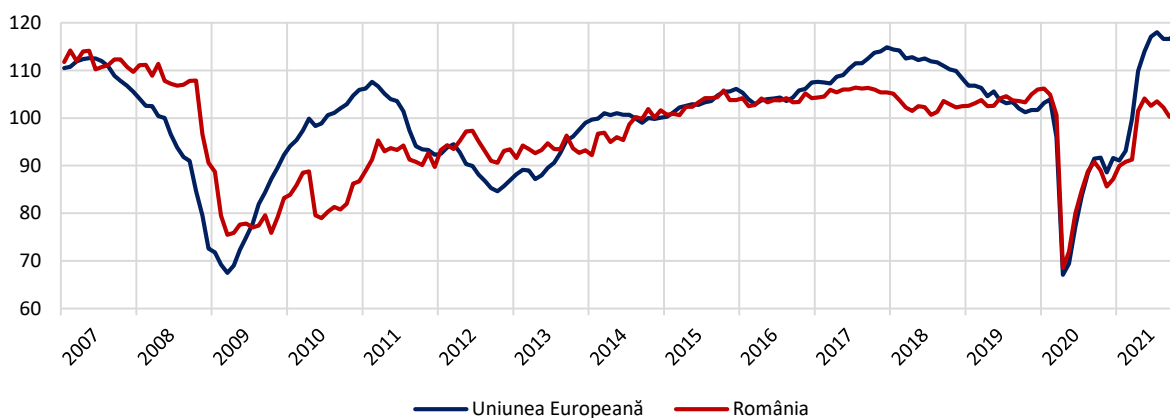

Sursa: INS, BNR, calcule ASF

Indicatorul sentimentului economic (ESI)

Atât în cazul României, cât și în cazul Uniunii Europene în ansamblu, indicatorul ESI a atins minime istorice imediat după debutul crizei pandemice. Astfel, la nivelul Uniunii Europene, ESI a avut valoarea de 67,1 în aprilie 2020, în timp ce în România a avut valoarea de 68,5. Aceste valori sunt semnificativ mai mici decât cele de dinaintea pandemiei, însă similare cu cele atinse în timpul crizei din 2008. Indicatorul a recuperat rapid pe finalul anului 2020 și în 2021, stabilizându-se, în cazul Uniunii Europene, în jurul unor valori maxime istorice (117,6 la octombrie 2021). În cazul României, indicatorul a avut evoluții similare până la jumătatea anului, când a început să scadă din nou, aflându-se în octombrie 2021 la valori sub cele de dinaintea crizei.

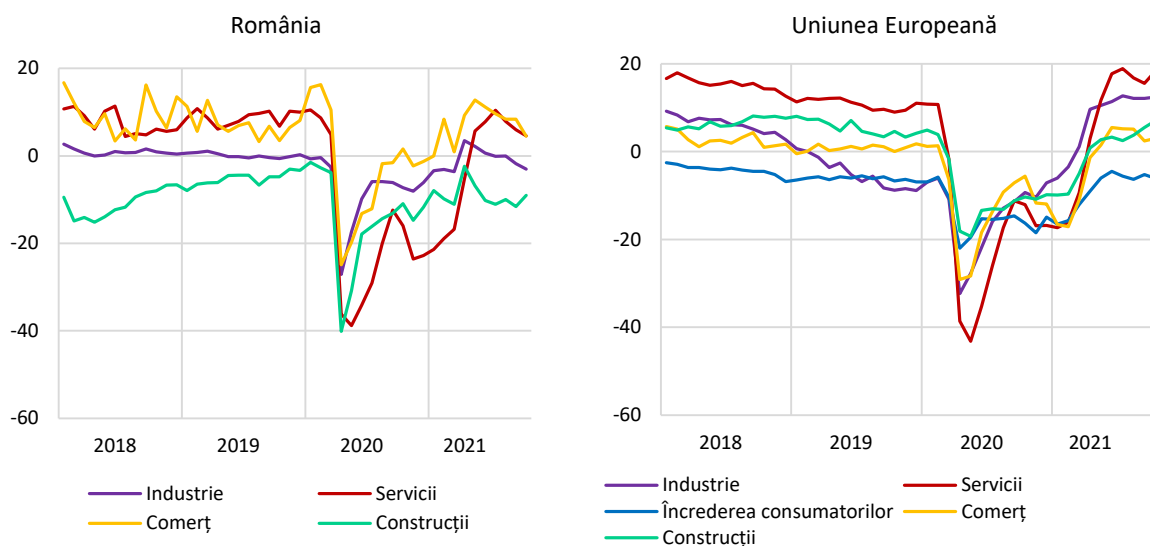
Grafic 9 Indicatorul ESI

Sursa: Comisia Europeană

La nivelul Uniunii Europene, toate componentele indicelui înregistrează creșteri în 2021, cele mai bine poziționate sectoare în octombrie 2021 fiind serviciile și industria, urmate de construcții. În România, sentimentul de încredere la nivel sectorial a atins nivelurile pre-pandemice la jumătatea anului, însă de atunci a început să scadă. Cele mai bine poziționate sectoare economice românești sunt comerțul și serviciile, urmate de industrie. În Uniunea Europeană, încrederea consumatorilor s-a stabilizat la valorile apropiate de cele pre-pandemice. Pentru România, indicatorul nu mai este disponibil începând cu anul 2020.

Grafic 10 Componentele indicelui ESI

Sursa: Comisia Europeană

Contextul internațional

Diversele tipuri de planuri de pensii reprezintă modalități prin care persoanele fizice pot acumula economii semnificative pentru vârsta pensionării. Planurile de pensii pot fi de tip beneficii definite (DB) sau de tip contribuții definite (DC). Așadar, în schemele de tip DC, participanții suportă majoritatea riscurilor, iar în schemele de tip DB angajatorii care sponsorizează planul de pensie își asumă o parte din riscuri dacă activele nu acoperă drepturile de pensie.

Referitor la eterogenitatea sistemelor de pensii private din statele europene poate fi remarcat faptul că, în general, statele central-estice se bazează pe scheme de tip contribuții definite (DC), iar statele vestice se axează pe scheme de tip beneficii definite (DB), doar patru state optând și pentru scheme de tip hibrid (Belgia, Liechtenstein, Luxemburg și Spania). În România sistemul pensiilor private este format din Pilonul II (pensii administrate privat) și Pilonul III (pensii facultative), ambele fiind de tip contribuții definite (DC). În anul 2020, în România a fost instituit al patrulea pilon de pensii, respectiv sistemul de pensii ocupaționale (DC), pentru care nu au fost încă înființate fonduri de pensii ocupaționale.

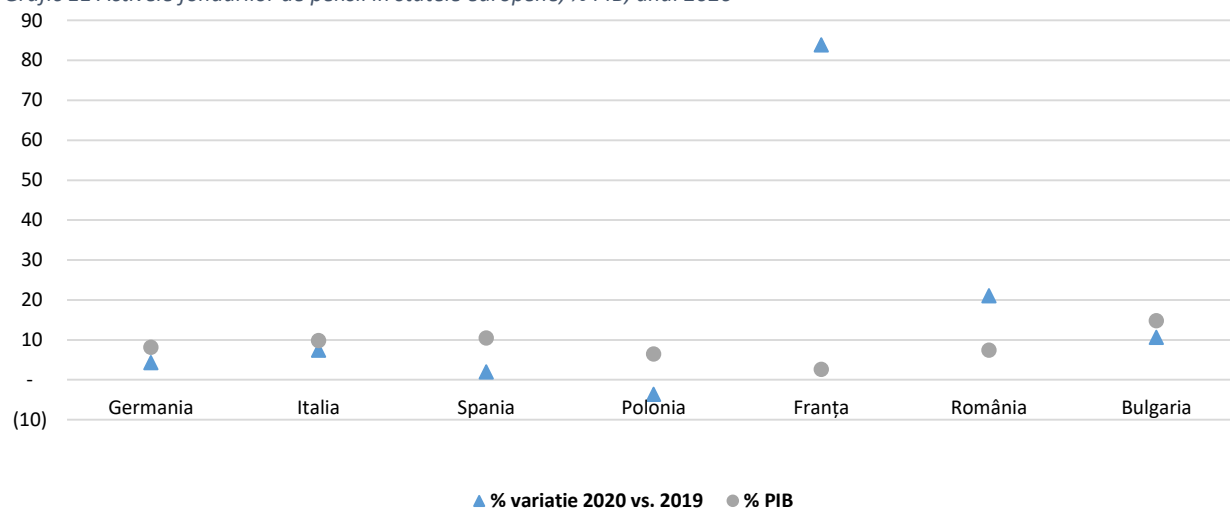
Datorită evoluțiilor din decursul ultimilor ani, sistemul de pensii private este considerat o modalitate performantă de economisire pe termen lung.

Conform datelor publicate de OECD, activele fondurilor de pensii și-au menținut tendința de creștere în anul 2020 în aproape toate țările. Această creștere a fost susținută de câștigurile de capital pe piețele financiare și de măsurile guvernamentale care au ajutat membrii să continue să participe la planurile lor de pensii. Dintre statele pentru care există date cele mai semnificative creșteri ale activelor în termeni nominali au avut loc în Georgia (peste 100%), unde participarea la un sistem de pensii pilon II a devenit obligatorie de la 1 ianuarie 2019 și Franța (84%), unde companiile de asigurări au început să creeze și să transfere pensii către FRPS (un fond de pensii nou autorizat - fond suplimentar de pensii ocupaționale).

În cea mai mare parte, statele au înregistrat creșteri anuale ale activelor fondurilor de pensii, cu excepția Poloniei, unde a fost observat un declin de 3,7% cauzat de pierderile de investiții pe piețele financiare.

Ținând cont de valoarea activelor fondurilor de pensii, în Marea Britanie a fost constatată cea mai ridicată valoare, de 3,24 trilioane USD, urmată de Olanda (2,06 trilioane USD) și Elveția (1,19 trilioane USD), în vreme ce Germania deține peste 331 miliarde USD.

Grafic 11 Activele fondurilor de pensii în statele europene, % PIB, anul 2020

Sursa: OECD, Pension Funds in Figures 2021

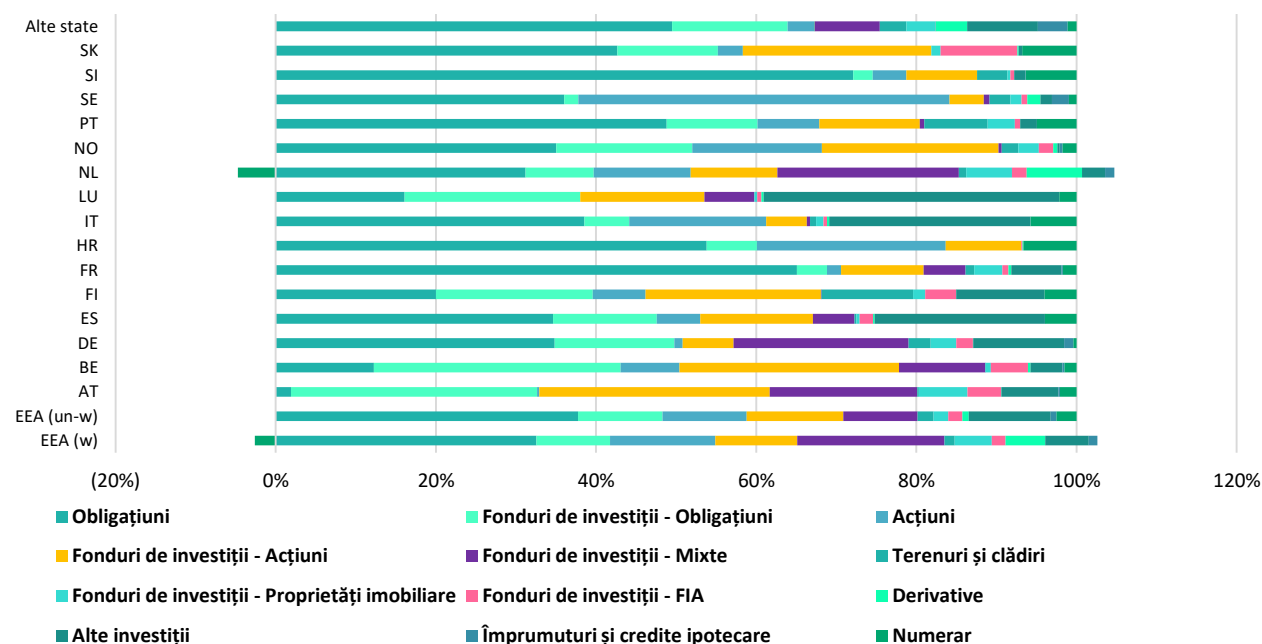
Tabelul 2 Gradul de penetrare al pensiilor private în anul 2020 (activele totale % PIB)

NL	SE	PT	IT	NO	BE	RO	DE	AT	ES	SK	LU	SI	FI	FR
215%	35%	11%	10%	9%	8%	7%	7%	7%	3%	3%	3%	2%	2%	2%

Sursa: EIOPA, pentru HR și BG ratele sunt mai mici de 1%

Gradul de penetrare al pensiilor private diferă de la stat la stat, cel mai ridicat nivel al acestuia pentru anul 2020 fiind înregistrat de către Olanda (215%). În cazul României, gradul de penetrare al pensiilor private a atins procentul de 7,40%.

Grafic 12 Structura investițională a fondurilor de pensii ocupaționale în statele europene în anul 2020 (%)

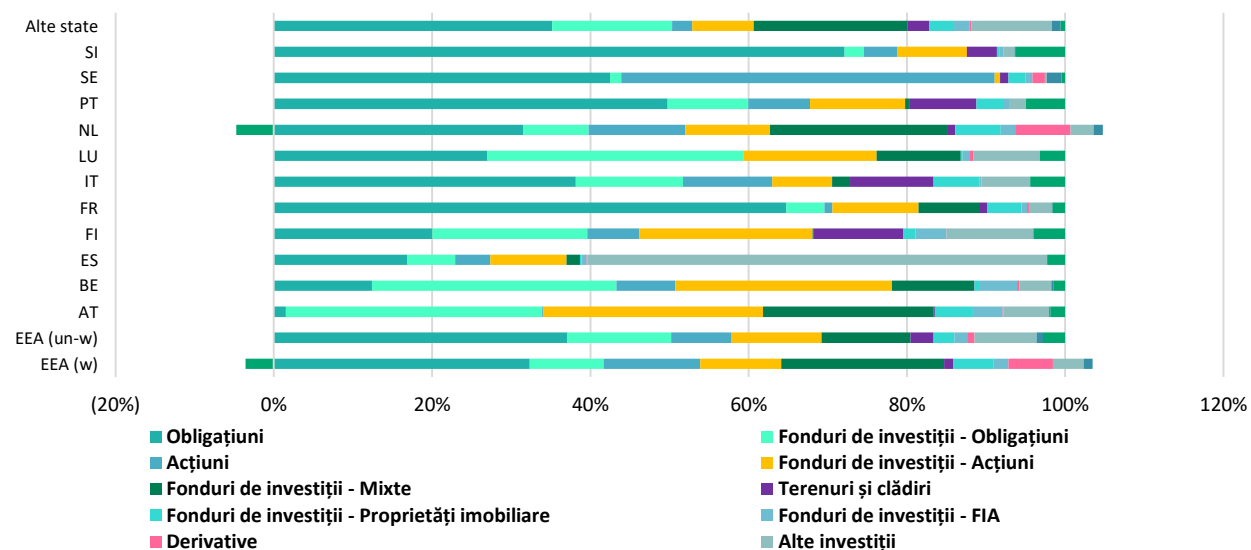

Sursa: Raportul privind stabilitatea financiară EIOPA – Iulie 2021

Notă: Categoria „Alte state” cuprinde 4 state membre (Bulgaria, Danemarca, Liechtenstein și Polonia) cu un număr mic de IORP în cel puțin o schemă (DC/DB). Categoria „Alte investiții” cuprinde fonduri de investiții, investiții directe și rezerve cedate. EEA (w) este media ponderată pentru Spațiul Economic European. EEA (un-w) este media neponderată pentru Spațiul Economic European.

Fondurile de pensii ocupaționale din statele europene au investit majoritar în obligațiuni, acțiuni și în categoria „alte investiții”. Țara cu cel mare procent al portofoliului investițional în obligațiuni este Slovenia (72%), urmată de Franța (65%) și Croația (54%). La polul opus se află Austria cu un procent de 2%.

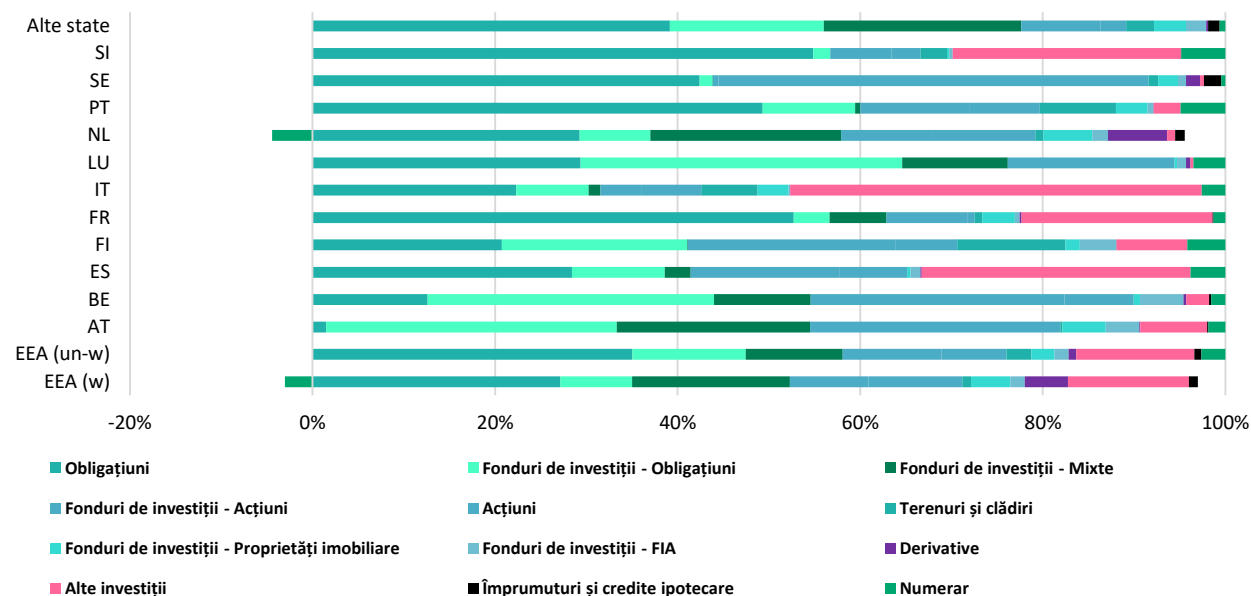
Grafic 13 Structura investițională a schemelor de tip contribuții definite în statele europene în anul 2020 (%)

Sursa: Raportul privind stabilitatea financiară EIOPA – Iulie 2021

Notă: Categoria „Alte state” cuprinde 7 state membre (Bulgaria, Germania, Danemarca, Croația, Liechtenstein, Norvegia și Polonia) cu un număr mic de IORP în cel puțin o schemă (DC/DB). Categoria „Alte investiții” cuprinde fonduri de investiții, investiții directe și rezerve cedate. EEA (w) este media ponderată pentru Spațiul Economic European. EEA (un-w) este media neponderată pentru Spațiul Economic European.

Grafic 14 Structura investițională a schemelor de tip beneficii definite în statele europene în anul 2020 (%)

Sursa: Raportul privind stabilitatea financiară EIOPA – Iulie 2021

Notă: Categoria „Alte state” cuprinde 7 state membre (Bulgaria, Germania, Danemarca, Croația, Liechtenstein, Norvegia și Polonia) cu un număr mic de IORP în cel puțin o schemă (DC/DB). Categoria „Alte investiții” cuprinde fonduri de investiții, investiții directe și rezerve cedate. EEA (w) este media ponderată pentru Spațiul Economic European. EEA (un-w) este media neponderată pentru Spațiul Economic European.

Structura investițională a schemelor de tip contribuții definite, cât și a celor de beneficii definite este caracterizată de investiția majoritară în obligațiuni și acțiuni. România a investit cel mai mare procent al portofoliului investițional în obligațiuni.

Grafic 15 Rata de rentabilitate a investițiilor, dec 2019-dec. 2020, în statele europene (%)

Sursa: OECD, Pension Funds in Figures 2021

Potrivit datelor publicate de OECD, majoritatea statelor europene pentru care există informații disponibile, au obținut în anul 2020 rate reale de rentabilitate a investițiilor de peste 4%, cu excepția unor state precum: Italia (3,3%), Slovenia (2,6%), Letonia (2,4%), Serbia (-0,1%), Cehia (-1,2%) și Polonia (-4,8%). Așa cum reiese și din graficul de mai sus, fondurile de pensii din România au înregistrat un randament real de 4,9%, iar Georgia (7,8%) a înregistrat cel mai ridicat nivel.

Un potențial factor care a contribuit la performanța investițională negativă a fondurilor de pensii din Polonia este reprezentat de faptul că, în timp ce indicele S&P 500 a crescut cu 16% în 2020, indicele bursier al celor mai mari 20 de companii de pe Bursa de la Varșovia a scăzut cu 8% la sfârșitul anului 2020 comparativ cu sfârșitul anului 2019.

Așadar, o mare parte a fondurilor de pensii a obținut rentabilități investiționale pozitive, în ciuda scăderii accentuate a prețurilor acțiunilor în T1 2020 în majoritatea piețelor financiare, a creșterii șomajului și a scăderii PIB-ului.

Revenirea piețelor financiare după primul trimestru al anului 2020 a ajutat fondurile de pensii din multe țări să recupereze pierderile financiare. Această revenire a fost stimulată de sectoarele care au prosperat în timpul pandemiei (de exemplu, companiile tehnologice), stimulentele băncilor centrale de a menține costurile împrumuturilor scăzute (de exemplu, scăderea ratelor dobânzii) și perspectivele pozitive (dezvoltarea vaccinurilor și aprobarea lor de către autoritățile sanitare).

Conform OECD, datele preliminare pentru 2020 arată că fondurile de pensii dețin peste 35 trilioane USD de active la nivel mondial la sfârșitul anului 2020, depășind nivelul din 2019, în pofida incertitudinilor cauzate de pandemia COVID-19. Acțiunile și obligațiunile au reprezentat circa 75% din investițiile fondurilor de pensii la sfârșitul anului 2020.

Previziunile preliminare bazate pe evoluțiile piețelor financiare sugerează o perspectivă pozitivă pentru activele fondurilor de pensii. Cu toate acestea, există încă incertitudini legate de evoluția pandemiei COVID-19, pe măsură ce apar noi variante ale virusului în diferite părți ale lumii. Pandemia COVID-19 și măsurile aferente ar putea avea un impact asupra tendințelor piețelor financiare și ale activelor fondurilor de pensii. Unii experți se tem, de asemenea, că prețurile acțiunilor ar putea fi supraevaluate, ceea ce ar putea duce la o corecție potențială a prețurilor în viitor. În plus, materializarea unei inflații mai mari ar putea reprezenta un risc pentru performanța investițională a fondurilor de pensii în termeni reali, în funcție de măsura în care portofoliile lor sunt investite în titluri legate de inflație sau acoperite împotriva riscului de inflație. Pe de altă parte, majoritatea experților consideră că inflația permanentă mai mare nu este nimic de îngrijorat.

2. Piața pensiilor private din România

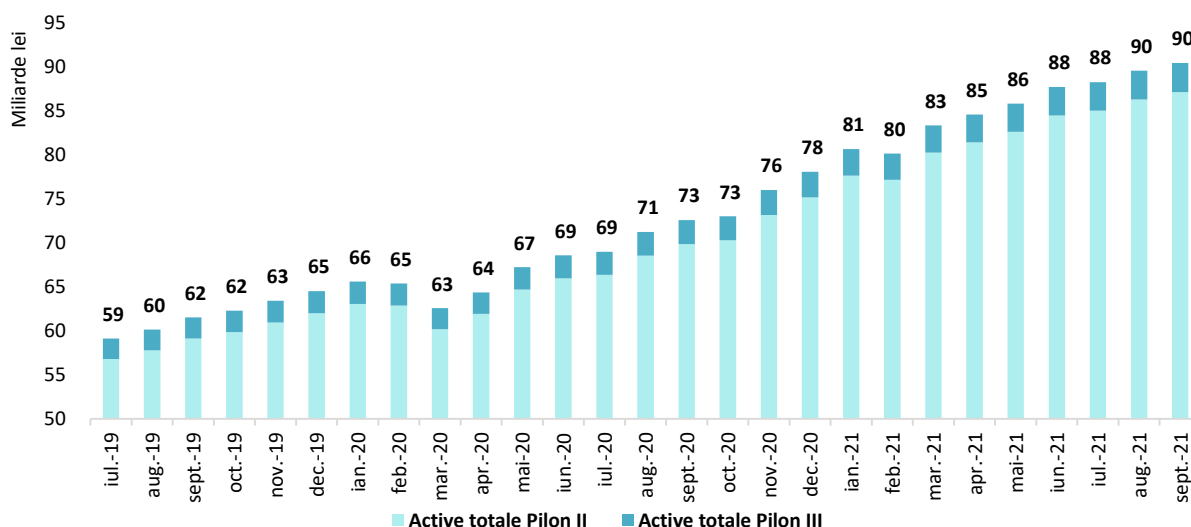
Sistemul pensiilor private a cunoscut o evoluție pozitivă pe tot parcursul funcționării sale, activele totale și numărul de participanți fiind în continuă creștere. La finalul lunii septembrie 2021, fondurile de pensii private (pilon II și pilon III) au cumulat 90,43 miliarde lei în active totale, cu 25% mai mult comparativ cu anul anterior. Ca și pondere în PIB, activele totale ale sistemului de pensii private au înregistrat un nivel de 7,91%, în primul semestru al anului 2021, marcând o evoluție pozitivă de-a lungul ultimilor ani.

Principalele caracteristici ale fondurilor de pensii private sunt enumerate mai jos:

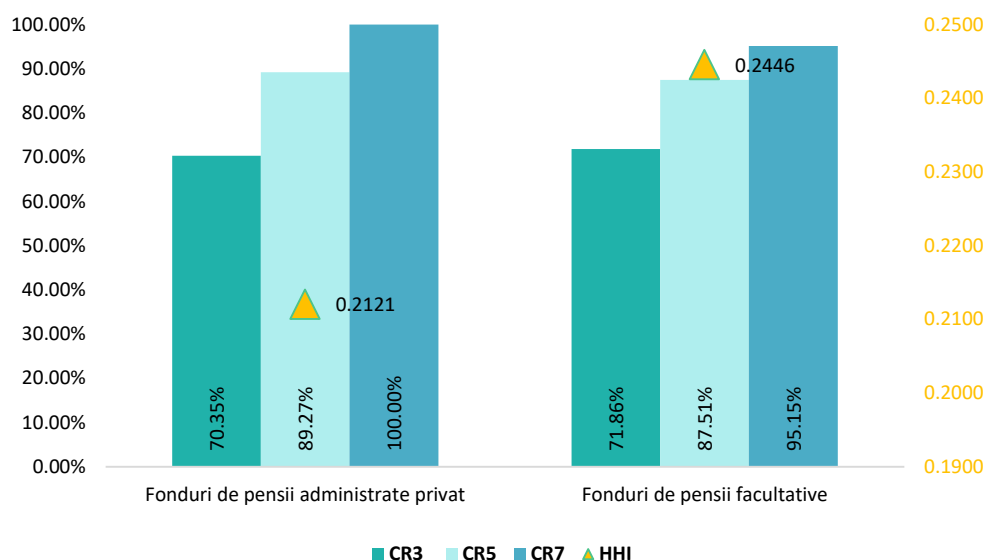
La 30 septembrie 2021, politica investițională din cadrul portofoliilor de active ale fondurilor de pensii private continuă să fie concentrată pe piața locală de capital. Ponderea investițiilor în instrumente cu venit fix reprezenta aproximativ 69% din totalul portofoliului investițional al fondurilor de pensii private, în timp ce un procent de 25% a fost investit în acțiuni.

Grafic 16 Valoarea activelor totale ale sistemului de pensii private

Activele fondurilor din pilonul III rămân la un nivel foarte scăzut, reprezentând aproximativ 4% din totalul activelor gestionate de sistemul de pensii private din România, fiind astfel de dorit o încurajare a investițiilor populației în aceste instrumente.

Grafic 17 Gradul de concentrare al fondurilor de pensii private (în funcție de valoarea totală a activelor la 30 septembrie 2021)

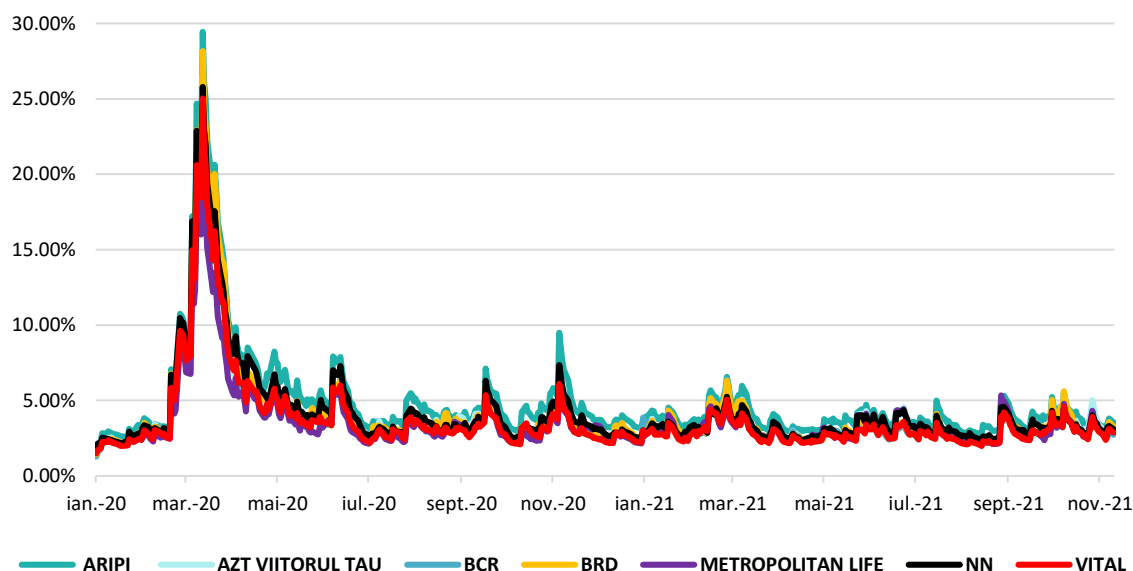
Sursa: calcule ASF

Conform principalilor indicatori folosiți de Consiliul Concurenței, riscul de concentrare pe piața pensiilor private administrate privat este de nivel mediu, în timp ce gradul de concentrare a pieței pensiilor private facultative este încă ridicat. Situația este explicabilă prin motive obiective legate de mecanismul lor de funcționare și starea actuală a pieței.

Volatilitatea reprezintă una dintre cele mai importante caracteristici ale piețelor financiare, direct legată de incertitudinea pieței și afectează comportamentul investițional al întreprinderilor și al persoanelor fizice. Progresul în dezvoltarea vaccinurilor și stimularea economică au început să impulsioneze bursa și vulnerabilitatea la COVID-19 a scăzut pe măsură ce indicele de sentiment al investitorilor au revenit. Piețele financiare internaționale au fost caracterizate de o volatilitate ridicată în prima parte a anului 2020, generată de izbucnirea pandemiei COVID-19, demonstrând incertitudine asupra piețelor financiare. Însă, sistemul de pensii private este cel mai puțin afectat ținând seama de politica de economisire și investire pe termen lung. De-a lungul timpului, au avut loc episoade de volatilitate ridicată care au marcat fondurile de pensii private, însă activele acestora au înregistrat creșteri de la perioadă la perioadă.

În luna martie 2020 s-a înregistrat cel mai ridicat episod de volatilitate al unităților de fond din Pilonul II, ca urmare a propagării scăderii prețurilor instrumentelor financiare asupra valorii unitare a activului net. Ulterior, începând cu trimestrul al II-lea al anului 2020 nivelul volatilității zilnice al fondurilor de pensii administrate privat s-a redus semnificativ, situându-se însă la un nivel similar celui de dinaintea izbucnirii pandemiei COVID-19. Nivel moderat al volatilității unităților de fond din Pilonul II se menține și trimestrul III 2021.

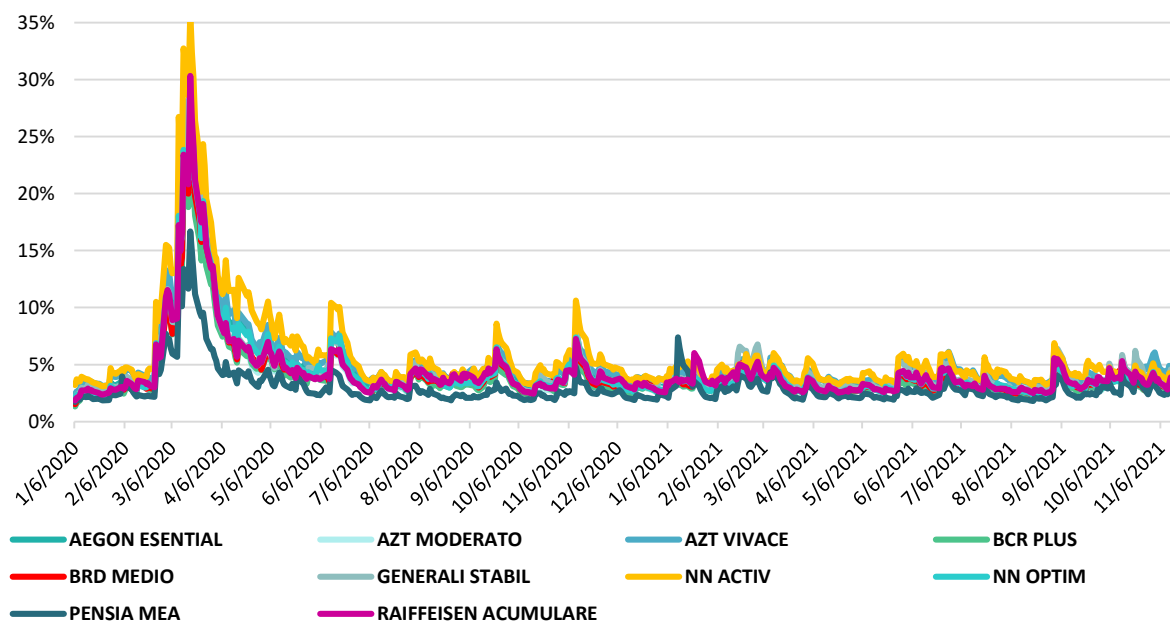
Grafic 18 Evoluția volatilității zilnice anualizate a fondurilor de pensii din Pilonul II- GARCH (1,1)

Sursa: prelucrare ASF

Și în cazul unităților de fond din Pilonul III s-a înregistrat o evoluție similară a volatilității cu cel al unităților de fond din Pilonul II, însă cu o intensitate a volatilității mai ridicată.

Grafic 19 Evoluția volatilității zilnice anualizate a fondurilor de pensii din Pilonul III- GARCH (1,1)

Sursa: prelucrare ASF

Unitățile de fond din Pilonul II și Pilonul III au înregistrat un nivel mai redus de volatilitate în trimestrul III 2021 comparativ cu aceeași perioadă a anului 2020.

3. Fondurile de pensii administrate privat – Pilonul II

La finalul lunii septembrie 2021 erau înscriși în Registrul Electronic al Autorității de Supraveghere Financiară șapte fonduri de pensii administrate privat. Acestea sunt administrate de șapte administratori de fonduri de pensii private, activele acestora fiind încredințate spre păstrare unui număr de patru bănci din România cu rol de depozitari. Valoarea totală a activelor nete ale fondurilor de pensii administrate privat a fost de 87,06 miliarde lei la finalul lunii septembrie a anului 2021, în creștere cu aproximativ 25% comparativ cu aceeași dată a anului 2020. Comparativ cu trimestrul anterior, activele nete au crescut cu 3%. Numărul participanților înregistrați în sistemul pensiilor administrate privat la 30 septembrie 2021 a fost de 7,73 milioane persoane, în creștere față de 7,63 milioane persoane la 31 decembrie 2020.

La nivelul Pilonului II, contribuția medie a participanților cu contribuții virate la 30 septembrie 2021 a fost de 204 lei/participant, în timp ce la 31 decembrie 2020 valoarea acesteia a fost de 192 lei/participant. În perioada ianuarie-septembrie 2021, contribuțiile virate în sistemul de pensii administrate privat au fost în cuantum de 7,28 miliarde lei, în creștere cu aproximativ 9% față de aceeași perioadă din anul 2020.

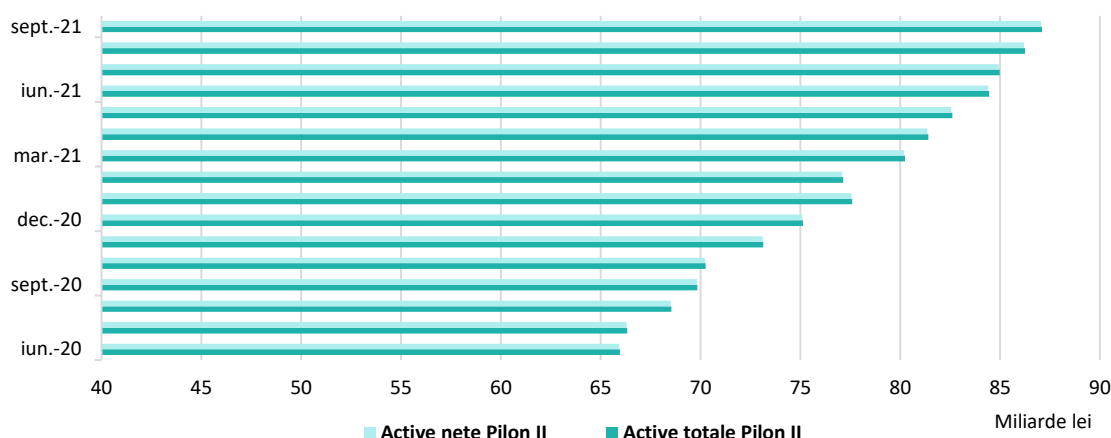
Rata medie ponderată de rentabilitate a tuturor fondurilor de pensii administrate privat a fost 5,94% în septembrie 2021, în luna decembrie 2020 valoarea acesteia fiind de 5,38%.

La finalul lunii septembrie 2021, valoarea medie a activului unui participant la sistemul pensiilor administrate privat era de 11.265 lei, înregistrând o creștere de 14,2% comparativ cu decembrie 2020 și cu 2,6% față de trimestrul precedent. În perioada ianuarie-septembrie 2021 au fost efectuate plăți ale activului personal net către participanți în cuantum de 208 milioane lei pentru 13.604 de participanți și beneficiari.

3.1. Valoarea activelor

La finalul lunii septembrie 2021, valoarea totală a activelor fondurilor de pensii private a fost de 87,10 miliarde lei, iar valoarea activelor nete a atins nivelul de 87,06 miliarde lei, ambele fiind în creștere cu aproximativ 25% comparativ cu aceeași perioadă a anului anterior.

Grafic 20 Valoarea activelor fondurilor de pensii administrate privat

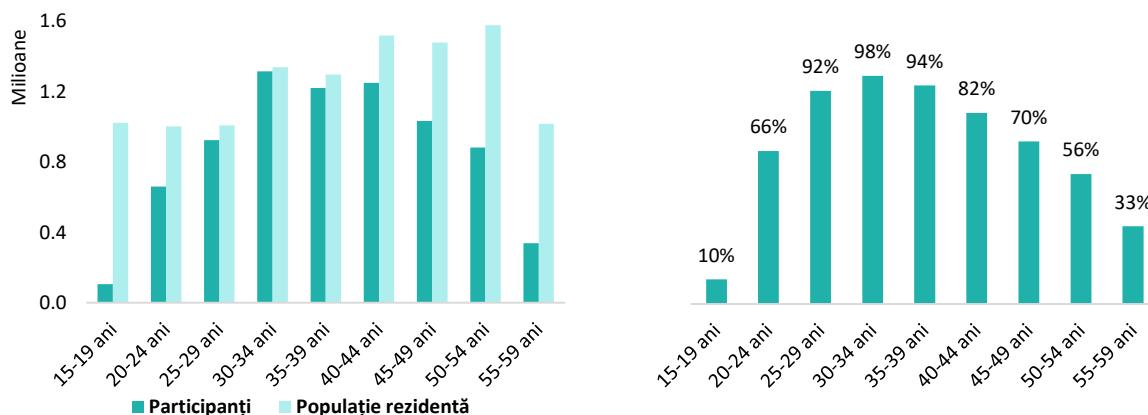

3.2. Participanți

La 30 septembrie 2021, numărul total al participanților la sistemul de pensii administrate privat a fost de 7,73 milioane persoane, în creștere cu 2% comparativ cu aceeași dată a anului anterior. De la începutul anului până în luna septembrie, inclusiv, s-au înregistrat în sistem aproximativ 111 mii de persoane, cu 12% mai puțin față de anul precedent. Primele trei fonduri de pensii administrate privat în funcție de numărul de participanți, FPFP NN (27%), FPAP AZT Viitorul Tău (21%) și FPAP Metropolitan Life (14%) se mențin pe poziții fruntașe, cumulând un procent de 62% din numărul total de persoane înregistrate în sistem.

În ceea ce privește distribuția pe grupe de vârstă, la 30 septembrie 2021, ponderea participanților cu vârsta de până în 35 ani a fost de 39% din totalul participanților, iar ponderea celor cu vârstă de peste 35 ani a fost de 61%. Distribuția participanților pe gen rămâne constantă, ponderea participanților de genul feminin în numărul total de participanți fiind de 48%, iar ponderea persoanelor de gen masculin de 52%.

Grafic 21 Structura pe vârste la 30 septembrie 2021 – participanți și populație rezidentă (stânga) și gradul de penetrare a pensiilor private (dreapta)

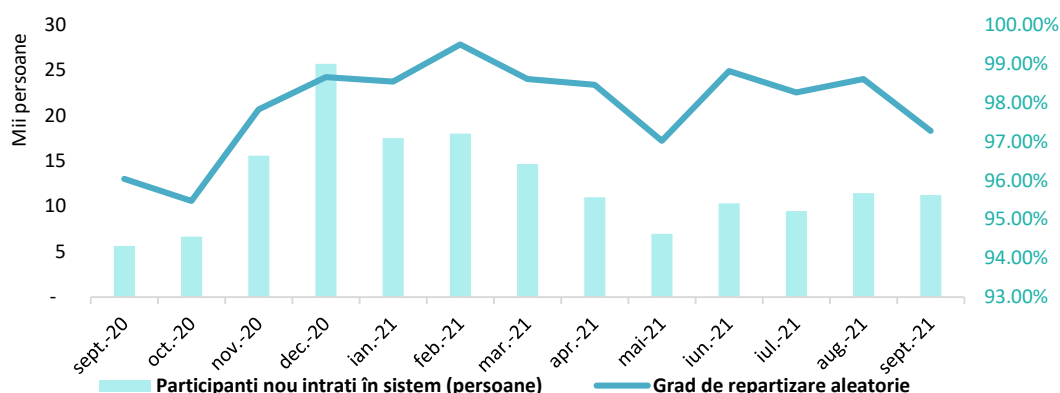

Sursa: ASF, INS

În ceea ce privește gradul de penetrare a pensiilor private în rândul populației rezidente, se observă o acoperire bună a grupelor de vârstă medie (25-44 ani), cu o scădere din ce în ce mai pronunțată pentru

vârstele mai apropiate de vârsta de pensionare. Acest fapt nu este surprinzător, având în vedere introducerea relativ recentă a pensiilor private în România, însă sugerează o presiune în creștere pe bugetul de pensii de stat în următoarele câteva decenii (această presiune fiind accentuată și de îmbătrânirea populației).

Grafic 22 Evoluția numărului de participanți nou intrați în sistem și a gradului de repartizare aleatorie

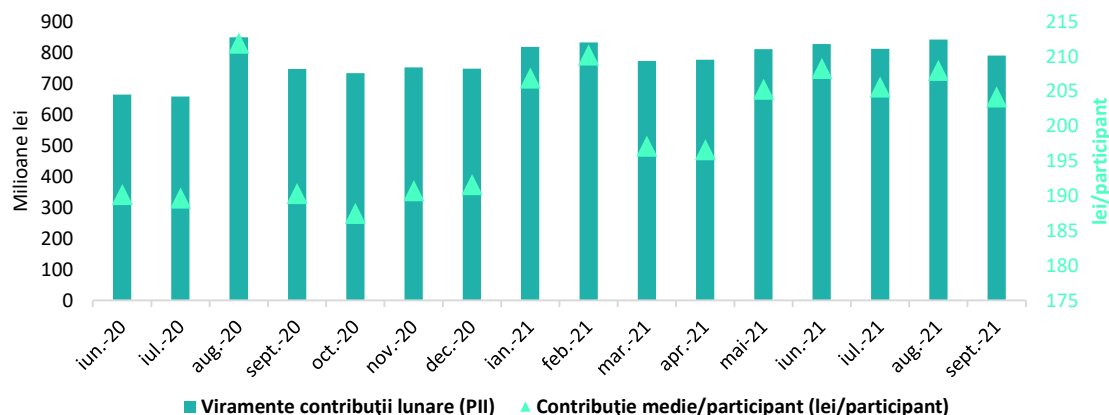
Un număr de aproximativ 109 de mii de persoane au fost repartizate aleatoriu către un fond de pensii administrat privat în primele nouă luni ale anului 2021, reprezentând 98% din totalul persoanelor nou intrate în sistem.

3.3. Contribuții

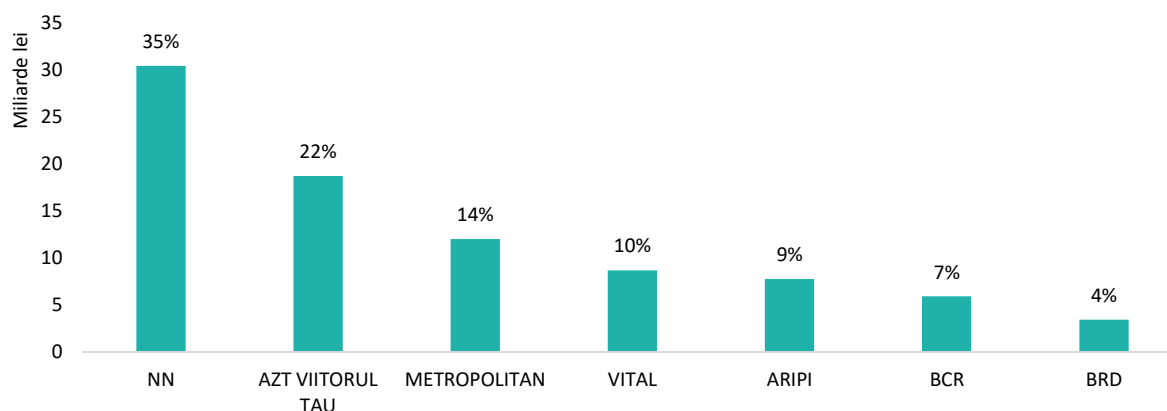
De la începutul anului până în luna septembrie 2021, au fost virate contribuții brute către fondurile de pensii administrate privat în cuantum de 7,28 miliarde lei, cu 9% mai mult comparativ cu aceeași perioadă a anului anterior. În luna septembrie 2021 au fost virate contribuții brute în cuantum de aproximativ 791 milioane lei, în creștere comparativ cu luna decembrie 2020 (748 milioane lei).

Contribuția medie per participant a fost de circa 204 lei în luna septembrie 2021, cu 7% mai mult comparativ cu cea înregistrată în luna septembrie 2020. Aceasta a cunoscut o evoluție pozitivă continuă de la înființarea sistemului de pensii administrate privat până în prezent.

Grafic 23 Evoluția lunară a contribuțiilor brute virate și contribuția medie per participant

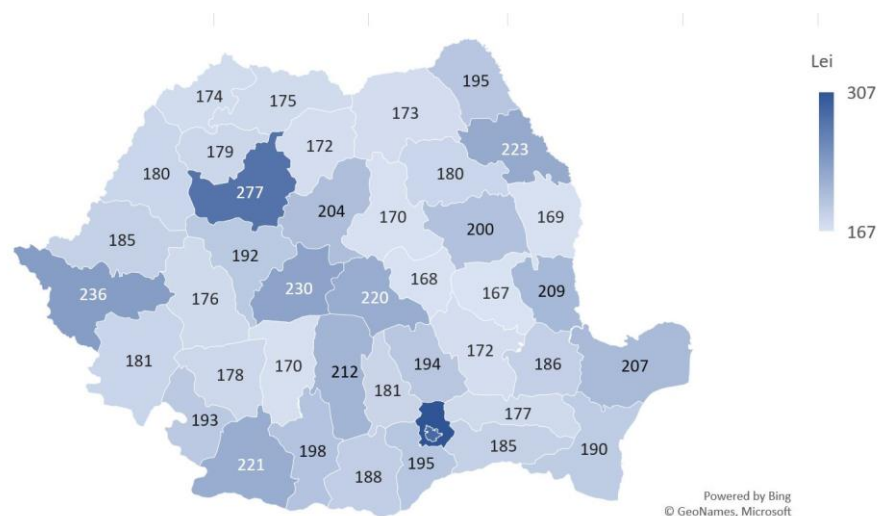

Grafic 24 Active administrate și cota de piață a fondurilor de pensii administrate privat la 30 septembrie 2021

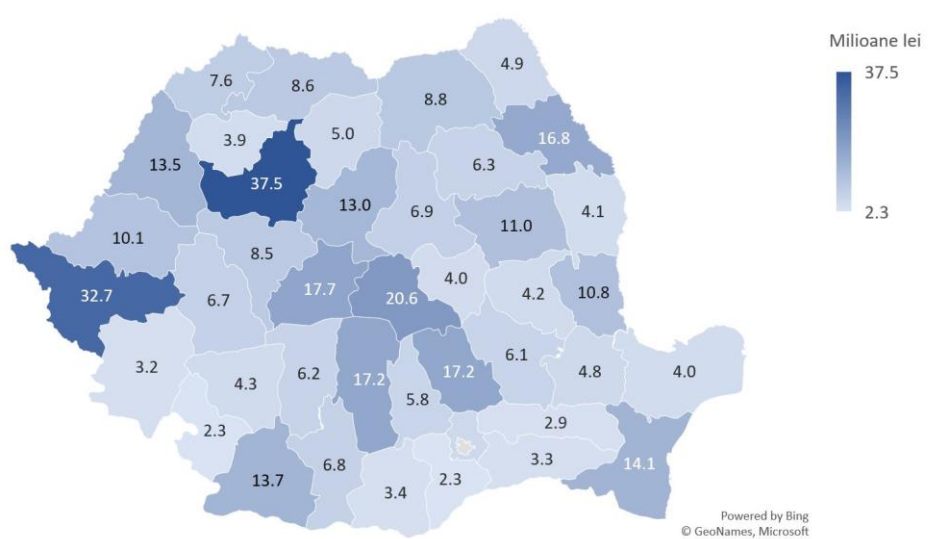
Piața fondurilor de pensii administrate privat înregistrează un grad mediu de concentrare, primele trei fonduri totalizând 70% din active.

Grafic 25 Distribuția pe regiuni a contribuției lunare medii în luna septembrie 2021

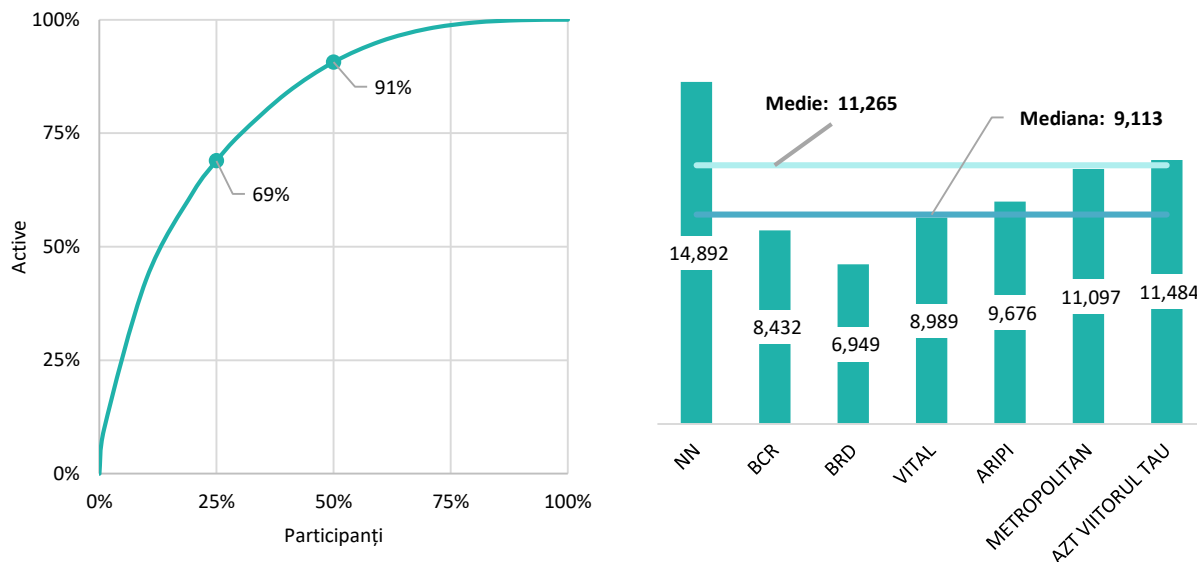
Contribuția lunară medie variază puternic în funcție de județ, cele mai mari valori fiind înregistrate în Ilfov (307 lei/participant), Municipiul București (286 lei/participant), Cluj (277 lei/participant), Timiș (236 lei/participant) și Sibiu (230 lei/participant). Cele mai mici contribuții lunare medii se înregistrează în Vaslui (169 lei/participant), Covasna (168 lei/participant) și Vrancea (167 lei/participant).

Grafic 26 Distribuția pe regiuni a contribuțiilor totale (exceptând București – 203,3 milioane) în luna septembrie 2021

În ceea ce privește contribuțiile lunare totale, se păstrează diferența accentuată între regiuni, Municipiul București înregistrând cele mai mari valori (203,3 milioane lei), urmat de Cluj (37,5 milioane lei) și Timiș (32,7 milioane lei). La polul opus se află sudul țării – Giurgiu, Mehedinți, Ialomița, Caraș-Severin, Călărași și Teleorman înregistrând cele mai scăzute valori (între 2,3 și 3,4 milioane lei).

Grafic 27 Distribuția cumulată a activelor participanților (stânga) și valoarea medie a activelor per participant în funcție de fond la 30 septembrie 2021

Distribuția valorii conturilor participanților arată o concentrare mare, 62% din active fiind deținute de doar 20% din participanți. Cel mai mare cont are o valoare de 1.469.858 lei, iar cel mai mic are o valoare de 1 leu. Totodată, peste 20% din participanți dețin active sub valoarea de 1.000 lei.

3.4. Plata activului net în caz de pensionare, invaliditate și deces

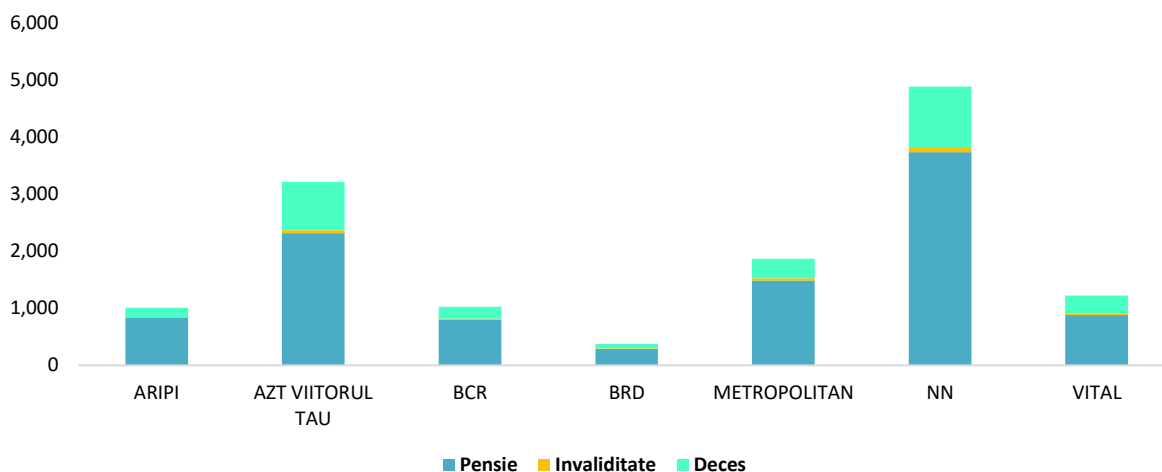
În perioada ianuarie-septembrie 2021 au fost efectuate plăți ale activului personal net în valoare de 207,80 milioane lei către 13.604 participanți sau beneficiari. Din valoarea totală a plăților efectuate, un procent de 87% este aferent deschiderii dreptului la pensie, 12% ca urmare a decesului participantului și 1% ca urmare a invalidității.

Grafic 28 Valoarea activului net personal plătit în perioada ianuarie-septembrie 2021

În primele nouă luni ale anului 2021, ca și modalitate de plată a activului personal net, participanții/beneficiarii au preferat plățile unice în detrimentul celor eşalonate, în procent de 80%. Ca urmare a deschiderii dreptului la pensie, au fost efectuate plăți unice în valoare de 134 milioane lei și plăți eşalonate în valoare de 46 milioane lei. Au fost înregistrate plăți unice în cuantum de 21 milioane lei și plăți eşalonate în cuantum de 4 milioane lei către beneficiarii activului personal net ca urmare a decesului participantului. Ca urmare a invalidității, cuantumul activului net personal plătit a fost de aproximativ 2 milioane lei aferent plăților unice și 135 mii lei prin plăți eşalonate.

Grafic 29 Structura plăților activului personal net în perioada ianuarie-septembrie 2021

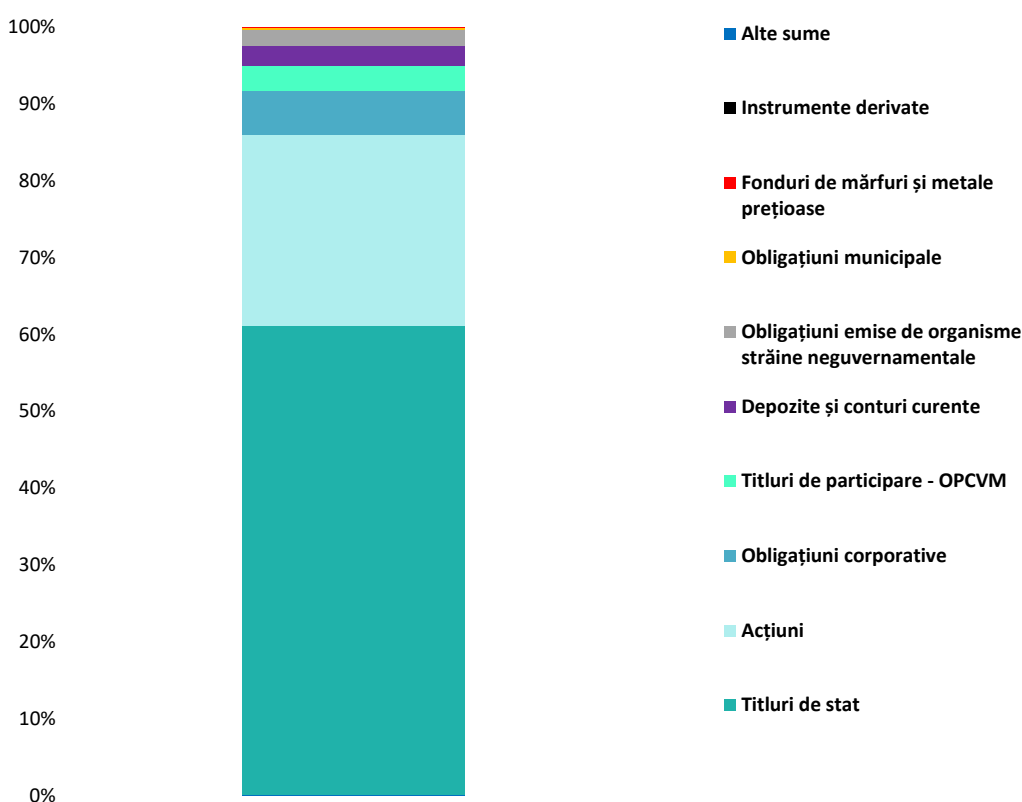

Cele mai mari ponderi în totalul plăților activului personal net în primele nouă luni ale anului 2021 au fost înregistrate de FPAP NN (36%), FPAP AZT Viitorul Tău (24%) și de FPAP Metropolitan Life (14%), fiind și fondurile cu cei mai mulți participanți. Deschiderea dreptului la pensie reprezintă ponderea cea mai mare în plățile fondurilor de pensii administrate privat.

3.5. Structura investițiilor

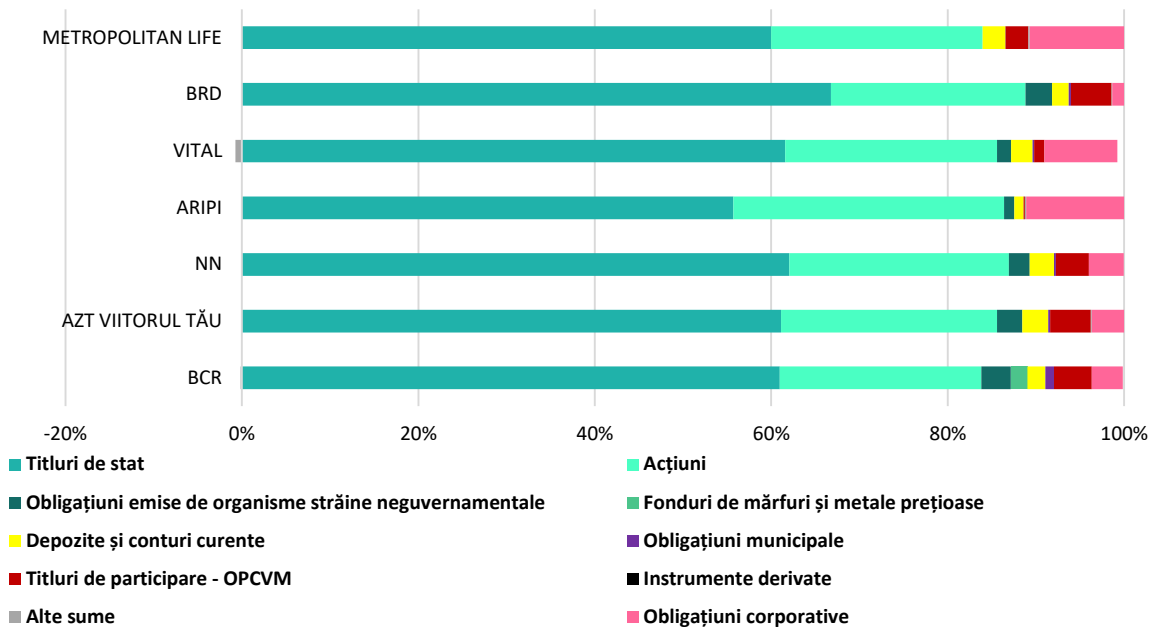
La 30 septembrie 2021, titlurile de stat și acțiunile au rămas principalele instrumente financiare în care au investit fondurile de pensii administrate privat. Investițiile fondurilor de pensii administrate privat în titluri de stat au reprezentat 61% la 30 septembrie 2021, un procent mai mare, de 68%, fiind investit la 30 septembrie 2020 în titluri de stat. Investițiile în acțiuni au crescut, reprezentând la 30 septembrie 2021 un procent de 25% din valoarea totală a activelor fondurilor de pensii din Pilonul II. De asemenea, ponderi semnificative sunt investite și în obligațiuni corporative și fonduri de investiții.

Grafic 30 Structura investițională a tuturor fondurilor de pensii administrate privat la 30 septembrie 2021

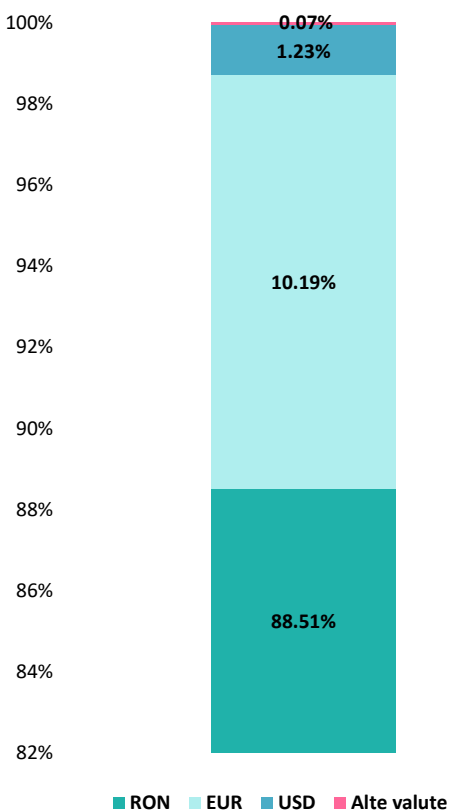

Toate fondurile de pensii administrate privat au investit majoritar în obligațiuni suverane, în procente de peste 55% din activele totale. Dintre cele șapte fonduri de pensii administrate privat, FPAP BRD a investit cel mai mare procent din active în titluri de stat, aproximativ 67%. Alte instrumente financiare precum acțiunile sau obligațiunile corporative se regăsesc în portofoliile investiționale ale fondurilor de pensii în procente semnificative de peste 22% și, respectiv, de peste 1%.

Grafic 31 Structura portofoliilor investiționale ale fondurilor de pensii administrate privat la 30 septembrie 2021

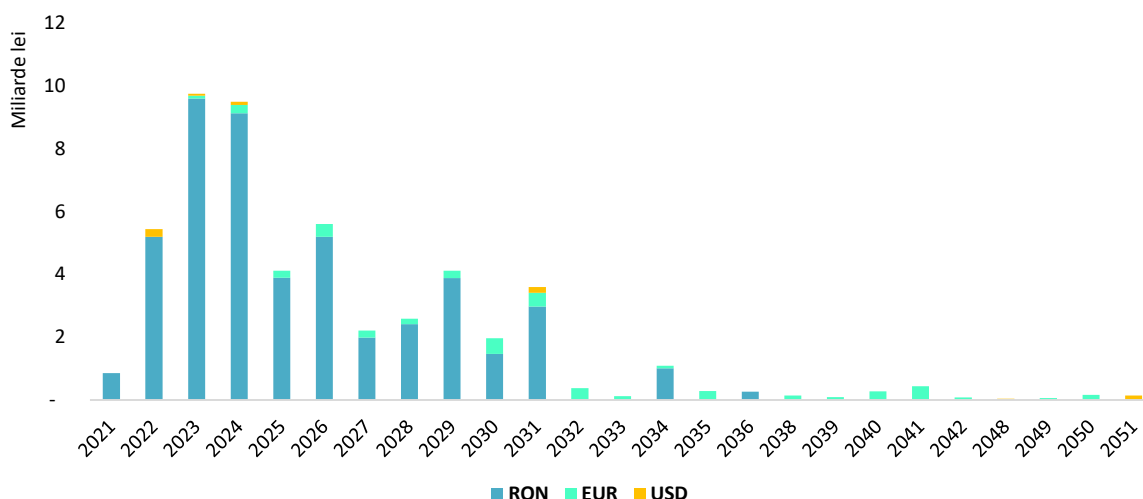
Grafic 32 Structura valutară a fondurilor de pensii administrate privat la 30 septembrie 2021

Investițiile locale ale fondurilor de pensii administrate privat au înregistrat un procent de aproximativ 89%, iar din plasamentele în valută, ponderea cea mai mare au avut-o plasamentele în euro (10%) și dolar american (1%) la finalul lunii septembrie 2021. Doar un administrator de fonduri de pensii private a utilizat instrumente de acoperire a riscului valutar la finalul primelor nouă luni ale anului 2021.

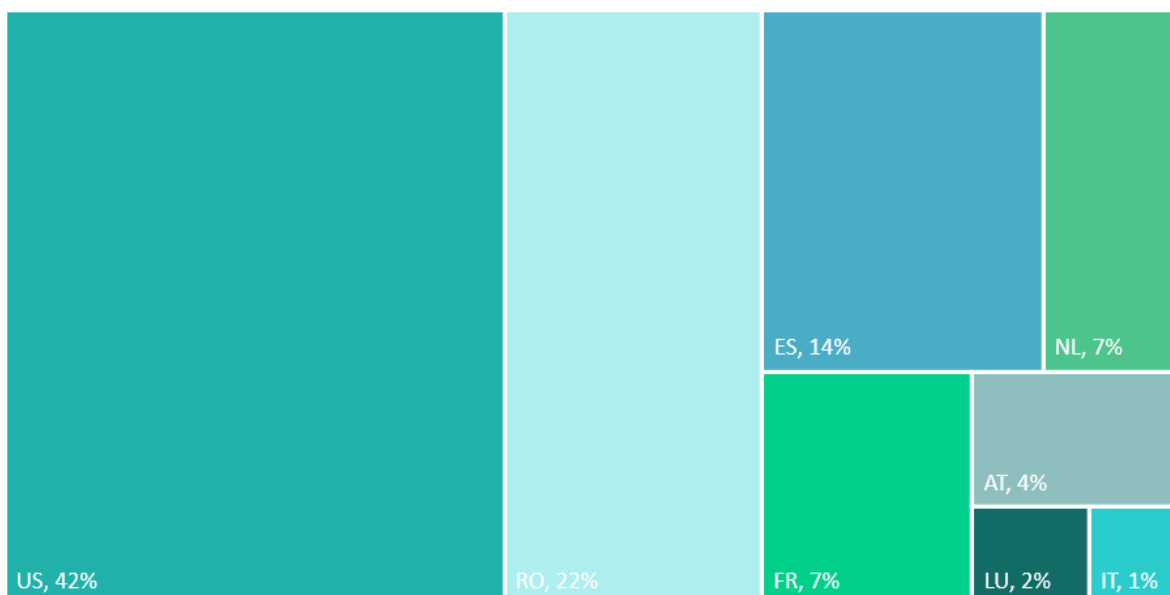
Titlurile de stat denuminate în lei prezintă un procent semnificativ (90%) în totalul titlurilor de stat deținute de fondurile de pensii private la 30 septembrie 2021, cele denuminate în euro fiind 9% și în dolar american 1%. În cazul emisiunilor în lei, cele mai mari valori au fost înregistrate de titlurile de stat cu data maturității în 2023 și 2024, iar multe dintre emisiunile în euro ajung la scadență în 2030 și 2031.

Grafic 33 Structura pe valute și scadențe a titlurilor de stat din portofoliile fondurilor de pensii administrate privat la 30 septembrie 2021

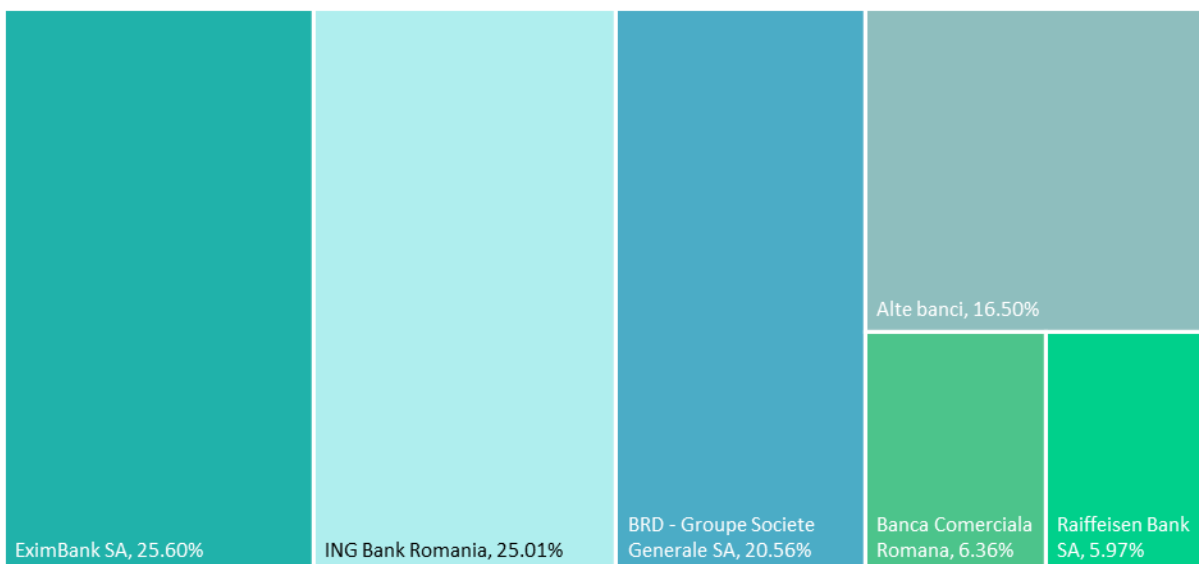
La finalul lunii septembrie 2021, investițiile în obligațiuni corporative au fost în cuantum de 5,03 miliarde lei, având o pondere de 5,78% în totalul activelor fondurilor de pensii administrate privat. Investițiile în obligațiunile emise de organisme străine neguvernamentale au atins un procent de 2,05%, investițiile în obligațiuni municipale fiind de 0,21%.

Grafic 34 Structura obligațiunilor corporative în funcție de țara emitenților la 30 septembrie 2021

Emitenții obligațiunilor corporative provin din țări precum SUA (42%), Spania (14%), Olanda (7%), Franța (7%), emitenții locali fiind în procent de 22%. Fondurile de pensii administrate privat au investit în obligațiuni corporative românești emise de Banca Comercială Română în procent de aproximativ 9,84% din totalul obligațiunilor corporative, Raiffeisen Bank SA în procent de 9,12%, UniCredit Bank SA în procent de 2,36% și Alpha Bank România SA în procent de 0,54%.

Grafic 35 Emitenții depozitelor bancare și conturilor curente la 30 septembrie 2021

Plasamentele fondurilor de pensii administrate privat în depozite bancare și conturi curente, la 30 septembrie 2021, se situau în jurul valorii de 2,19 miliarde lei. Principalele cinci instituții la care fondurile de pensii administrate privat dețin depozite bancare sau conturi curente sunt: EximBank SA, ING Bank Romania, BRD - Groupe Société Générale SA, Banca Comercială Română și Raiffeisen Bank SA.

3.6. Rate de rentabilitate

Ratele de rentabilitate anualizate ale fondurilor de pensii administrate privat au înregistrat următoarele valori la finalul lunii septembrie 2021, comparativ cu aceeași lună a anului anterior:

Tabelul 3 Ratele de rentabilitate anualizate ale fondurilor de pensii administrate privat

Denumire fond de pensii administrat privat	Septembrie 2020	Septembrie 2021
ARIP	4,9030%	6,3472%
AZT VIITORUL TAU	4,5599%	5,9921%
BCR	5,2218%	5,8521%
BRD	4,1954%	4,8500%
METROPOLITAN LIFE	4,8435%	5,7031%
NN	4,6809%	5,9896%
VITAL	5,0555%	6,0633%

4. Fondurile de pensii facultative – Pilonul III

La finalul lunii septembrie 2021, erau înscriși în Registrul Electronic al Autorității de Supraveghere Financiară un număr de zece fonduri de pensii facultative, administrate de opt societăți de administrare a fondurilor de pensii private. Activitatea de depozitare și custodie a activelor fondurilor de pensii facultative este realizată de doi depozitari.

Valoarea totală a activelor nete ale fondurilor de pensii facultative a fost de 3,317 miliarde lei la finalul lunii septembrie 2021, în creștere cu aproximativ 22% comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent și în creștere cu 3% comparativ cu luna iunie 2021. Numărul de participanți înregistrați în sistemul pensiilor facultative, la 30 septembrie 2021, a fost de 553.775 persoane, la 31 iunie 2021 fiind înregistrați un număr de 546.022 persoane.

La nivelul Pilonului III, contribuția medie a participanților cu contribuții virate la 30 septembrie 2021 a fost de aproximativ 149 lei/participant, în creștere cu 12% comparativ cu luna septembrie 2020. În perioada ianuarie-septembrie 2021, contribuțiile virate în sistemul de pensii facultative au fost în cuantum de aproximativ 294 milioane lei, în creștere cu 9% față de aceeași perioadă din anul 2020.

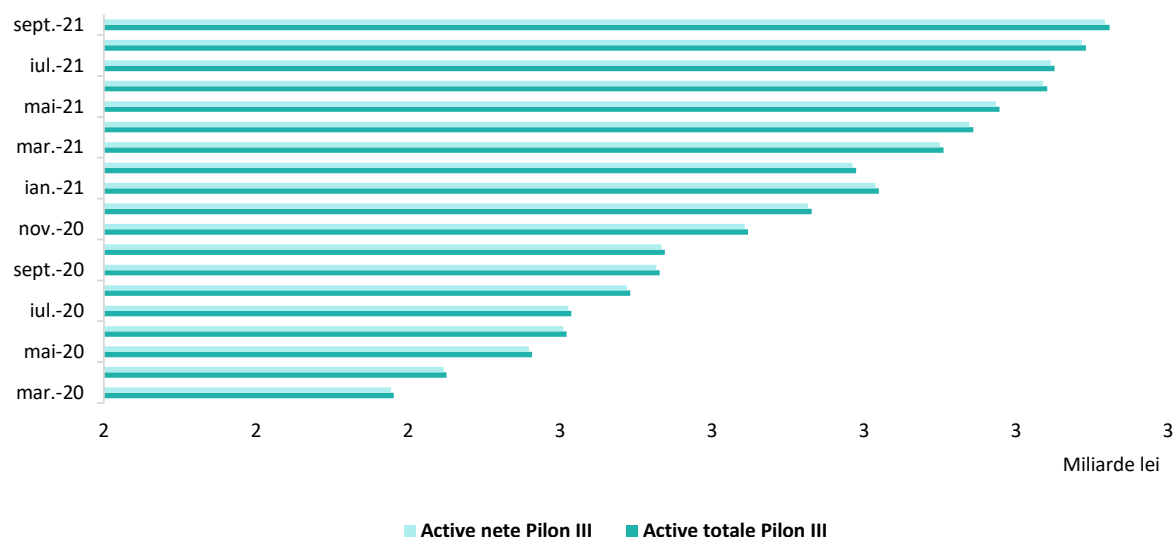
Rata medie ponderată de rentabilitate a tuturor fondurilor de pensii facultative cu grad de risc ridicat a fost 7,18% în septembrie 2021, în luna septembrie 2020 valoarea acesteia fiind de 3,71%. Rata medie ponderată de rentabilitate a tuturor fondurilor de pensii facultative cu grad de risc mediu a înregistrat un nivel de 5,51% la finalul lunii septembrie 2021, mai mare comparativ cu cea înregistrată în luna septembrie 2020 (4,13%).

La finalul lunii septembrie 2021, valoarea medie a unui cont în sistemul pensiilor facultative era de 5.991 lei, cu 8% mai mare decât în decembrie 2020, totodată reprezentând 53% din valoarea unui cont mediu din fondurile de pensii administrate privat. În intervalul ianuarie-septembrie 2021 au fost efectuate plăți ale activului personal net către participanți în cuantum de aproximativ 75 milioane lei pentru 7.569 de participanți și beneficiari.

4.1. Valoarea activelor

Activele nete ale fondurilor de pensii facultative au crescut în luna septembrie 2021 comparativ cu aceeași lună a anului anterior cu aproximativ 22%. În pofida fluctuațiilor prețurilor activelor financiare cauzate de pandemia COVID-19, activele totale ale fondurilor de pensii facultative au avut o evoluție pozitivă pe parcursul ultimului an.

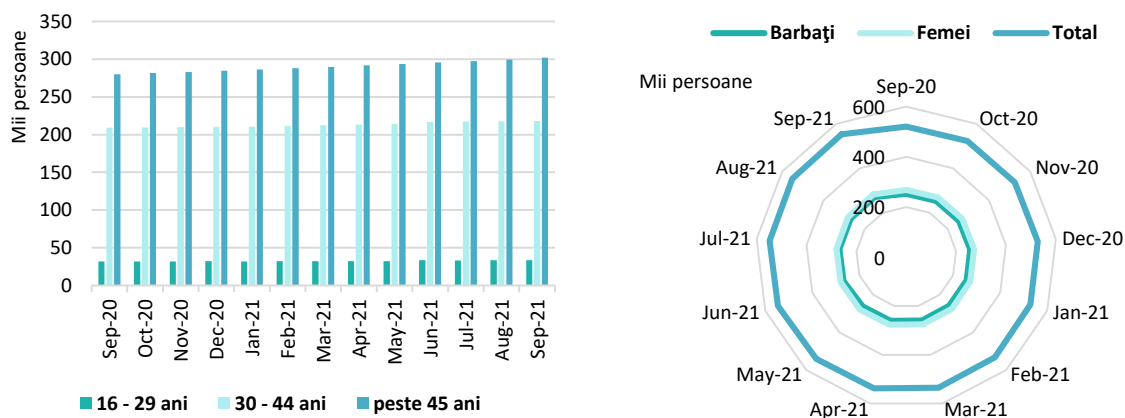
Grafic 36 Valoarea activelor fondurilor de pensii facultative

4.2. Participanți

La 30 septembrie 2021, numărul total al participanților la sistemul de pensii facultative a fost de 553.775 persoane, în creștere cu 6% comparativ cu aceeași perioadă a anului anterior. De la începutul anului până în luna septembrie, inclusiv, s-au înregistrat în sistem aproximativ 35,11 mii de persoane, cu 33% mai mult față de anul precedent. Primele trei fonduri de pensii facultative în funcție de numărul de participanți, FPF NN Optim (38%), FPF BCR Plus (25%) și FPF NN Activ (11%) s-au menținut pe primele poziții, cumulând un procent de aproximativ 73% din numărul total de persoane înregistrate în sistem.

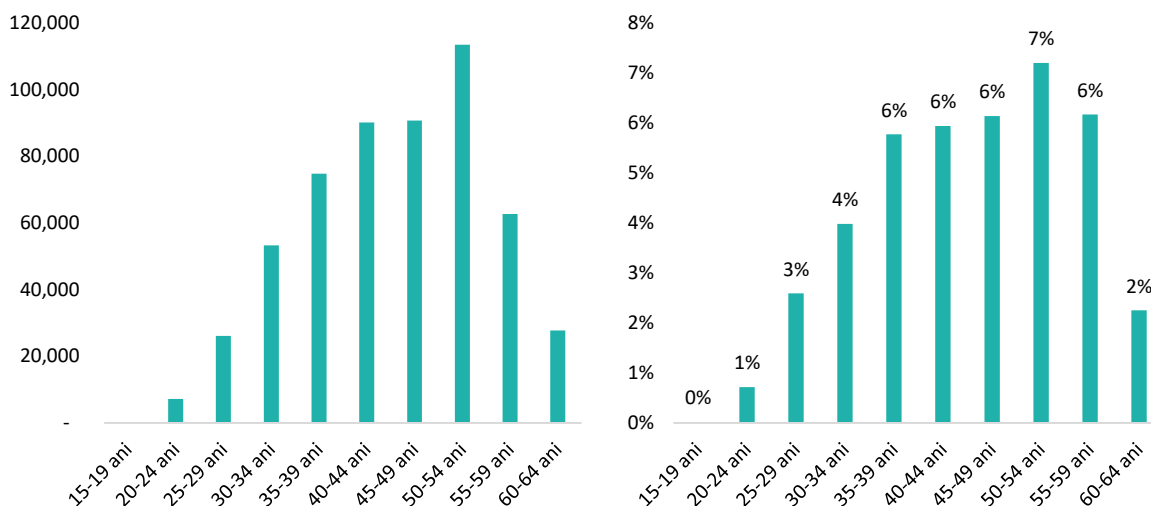
Grafic 37 Evoluția structurii participanților pe grupe de vârstă (stânga) și pe gen (dreapta)

Pe parcursul ultimelor luni, se observă o evoluție staționară a structurii participanților în funcție de vârstă acestora sau în funcție de genul lor. În ceea ce privește distribuția pe grupe de vârstă, la 30 septembrie 2021, ponderea participanților cu vârsta cuprinsă între 16-29 ani a fost de 6% din totalul participanților,

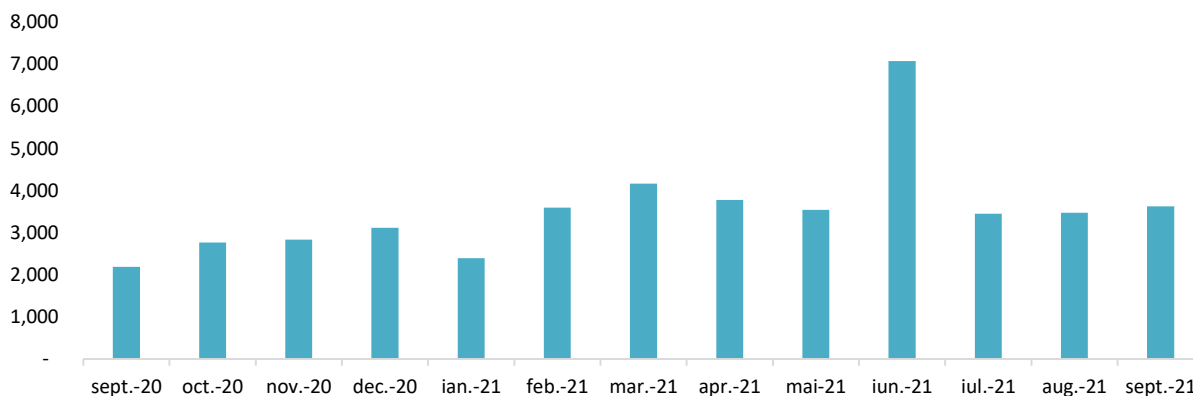
ponderea celor cu vârstă cuprinsă între 30 și 44 ani a fost de 39% și ponderea celor de peste 45 ani a fost de 55%. Distribuția participanților pe gen rămâne constantă, ponderea participanților de genul feminin în numărul total de participanți fiind de 51%, iar ponderea persoanelor de gen masculin de 49%.

Grafic 38 Structura pe vârste a participanților (stânga) și gradul de penetrare (dreapta)

Se observă un grad scăzut de penetrare al pensiilor facultative, care oscilează între 4 și 7% din populație pentru cele mai multe grupe de vârstă. Având în vedere evoluția demografică, care va pune presiune pe sistemul public de pensii, precum și valoarea relativ scăzută a contului mediu aferent Pilonului II, rezultă o nevoie de a încuraja investițiile populației în sistemul pensiilor facultative.

Grafic 39 Evoluția lunară a numărului de participanți nou intrați în sistemul pensiilor facultative

Numărul de participanți nou intrați în sistem în luna septembrie 2021, a ajuns la nivelul de 3.625 de persoane. În luna septembrie 2021, fondul de pensii facultative NN Optim a înregistrat cel mai mare număr de persoane nou intrate în sistem, pe următoarele locuri fiind FPF Pensia Mea și FPF NN Activ.

4.3. Contribuții

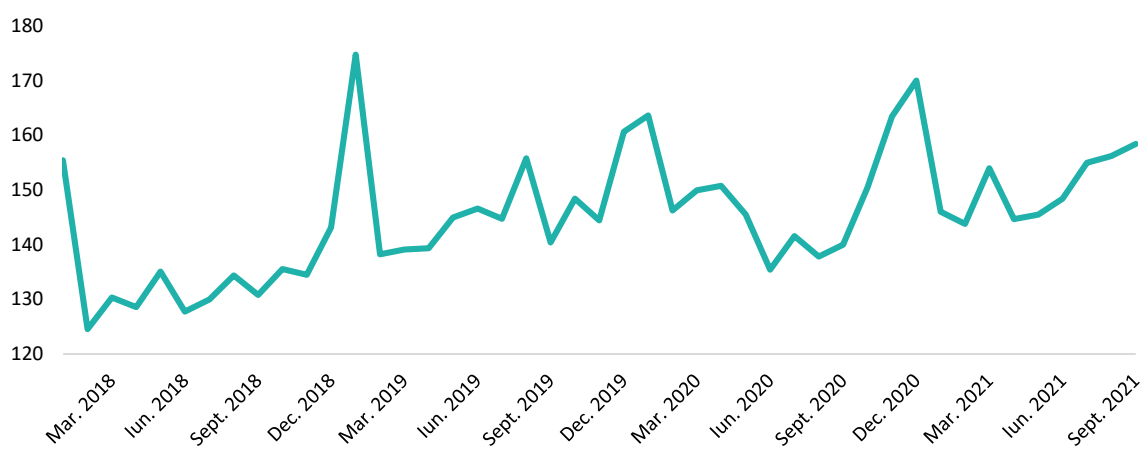
De la începutul anului până în luna septembrie 2021, inclusiv, au fost virate contribuții brute către fondurile de pensii facultative în valoare de 294 milioane lei, în creștere comparativ cu aceeași perioadă

a anului 2020. În luna septembrie 2021 au fost virate contribuții brute în cuantum de 36 milioane lei, cu 22% mai mult comparativ cu luna septembrie 2020.

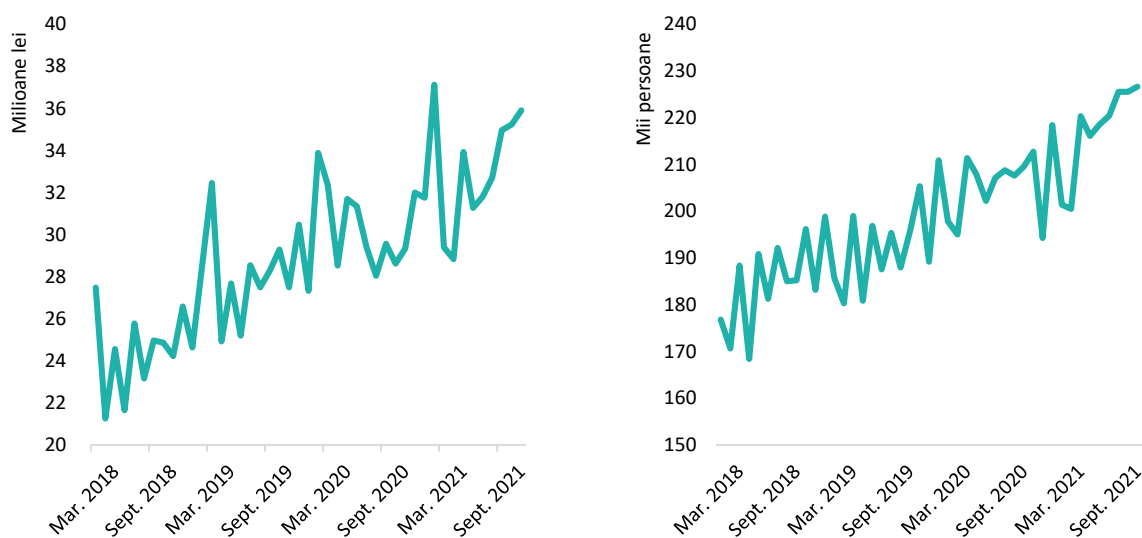
Contribuția medie per participant a fost de circa 149 lei în luna septembrie 2021, valoare mai mare decât în luna septembrie 2020 și în creștere față de iunie 2021. Aceasta a cunoscut o evoluție pozitivă continuă de la înființarea sistemului de pensii administrate privat până la începutul pandemiei, deteriorându-se ușor din martie, însă revenind la trend pe finalul anului.

În primele trei trimestre ale anului 2021, contribuțiile totale brute au înregistrat o creștere de 9,4% față de perioada corespunzătoare a anului 2020, după ce, de-a lungul anului 2020, au înregistrat o creștere de 8% față de anul anterior, iar în 2019 înregistraseră o creștere de 15% față de 2018.

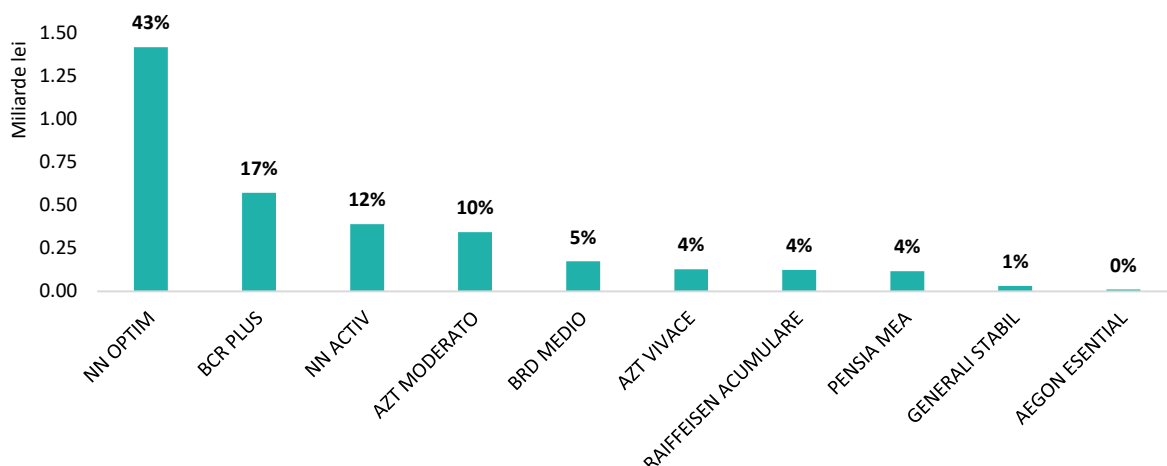
Grafic 40 Evoluția lunară a contribuțiilor medii brute virate

Grafic 41 Evoluția lunară a contribuțiilor brute virate (stânga) și a numărului de participanți cu contribuții (dreapta)

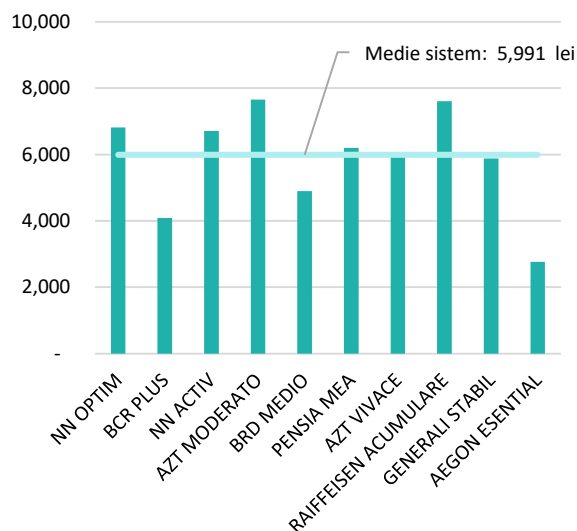
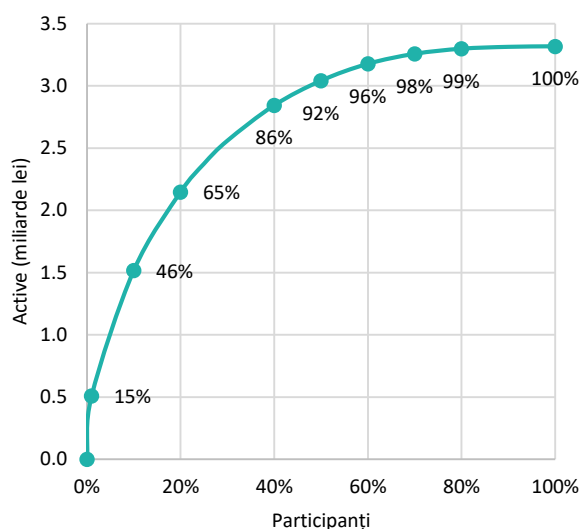

Grafic 42 Activul net și cota de piață a fondurilor de pensii administrate privat la 30 septembrie 2021

Se observă o concentrare a fondurilor de pensii facultative chiar mai puternică decât în cazul fondurilor de pensii administrate privat (pilonul II), fondurile administrate de NN ASIGURĂRI deținând 55% din piață.

Grafic 43 Distribuția cumulată a activelor participanților (stânga) și valoarea medie a activelor per participant în funcție de fond la 30 septembrie 2021

Valoarea medie a conturilor participanților înregistrează o variație semnificativă între diferitele fonduri, cu valori cuprinse între 2.765 lei și 7.659 lei. Ca și în cazul pilonului II, valoarea activelor deținute de participanți înregistrează o concentrare ridicată, puțin peste 10% din participanți totalizând 50% din active. Cea mai mare valoare a unui cont este de 1.486.069 lei, în timp ce 20% din participanți dețin active în valoare de sub 507 lei.

4.4. Plata activului net în caz de pensionare, invaliditate și deces

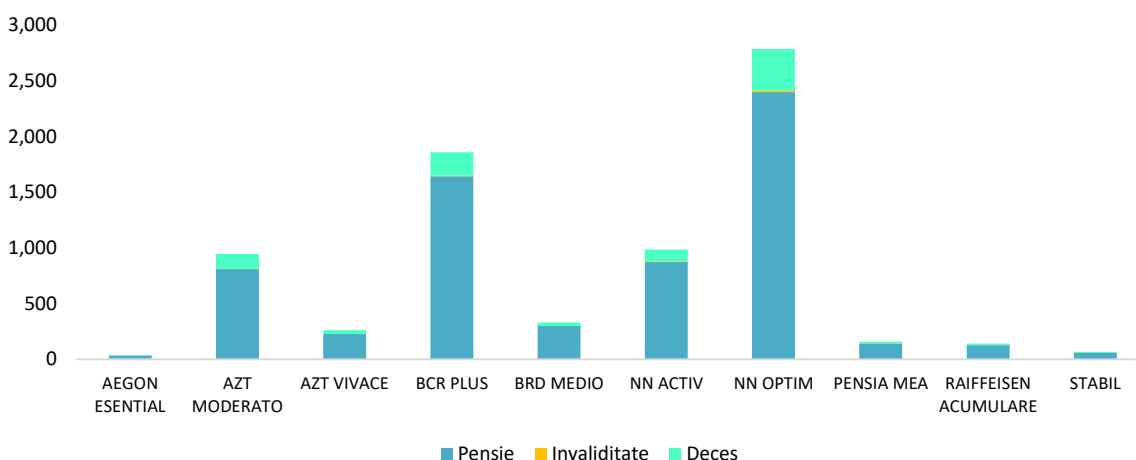
În primele nouă luni ale anului 2021, au fost efectuate plăți ale activului personal net în cuantum de aproximativ 75 milioane lei către 7.569 participanți sau beneficiari. Din valoarea totală a plăților efectuate, un procent de 93,25% este aferent deschiderii dreptului la pensie, 6,53% ca urmare a decesului participantului și 0,22% ca urmare a invalidității.

Grafic 44 Valoarea activului net personal plătit în perioada ianuarie-septembrie 2021

Modalitatea de plată a activului personal net preferată de către participanți/beneficiari în primele trei trimestre ale anului 2021 a fost plata unică, în procent de 67% din totalul plăților efectuate de fondurile de pensii facultative. Ca urmare a deschiderii dreptului la pensie, au fost efectuate plăți unice în valoare de 42 milioane lei și plăți eșalonate în valoare de 28 milioane lei. Au fost înregistrate plăți unice în cuantum de 3,62 milioane lei și plăți eșalonate în cuantum de 1,28 milioane lei către beneficiarii activului personal net ca urmare a decesului participantului. Ca urmare a invalidității, cuantumul activului net personal plătit a fost de aproximativ 136 mii lei aferent plăților unice și 33 mii lei prin plăți eșalonate.

Grafic 45 Structura plăților activului personal net în perioada ianuarie-septembrie 2021

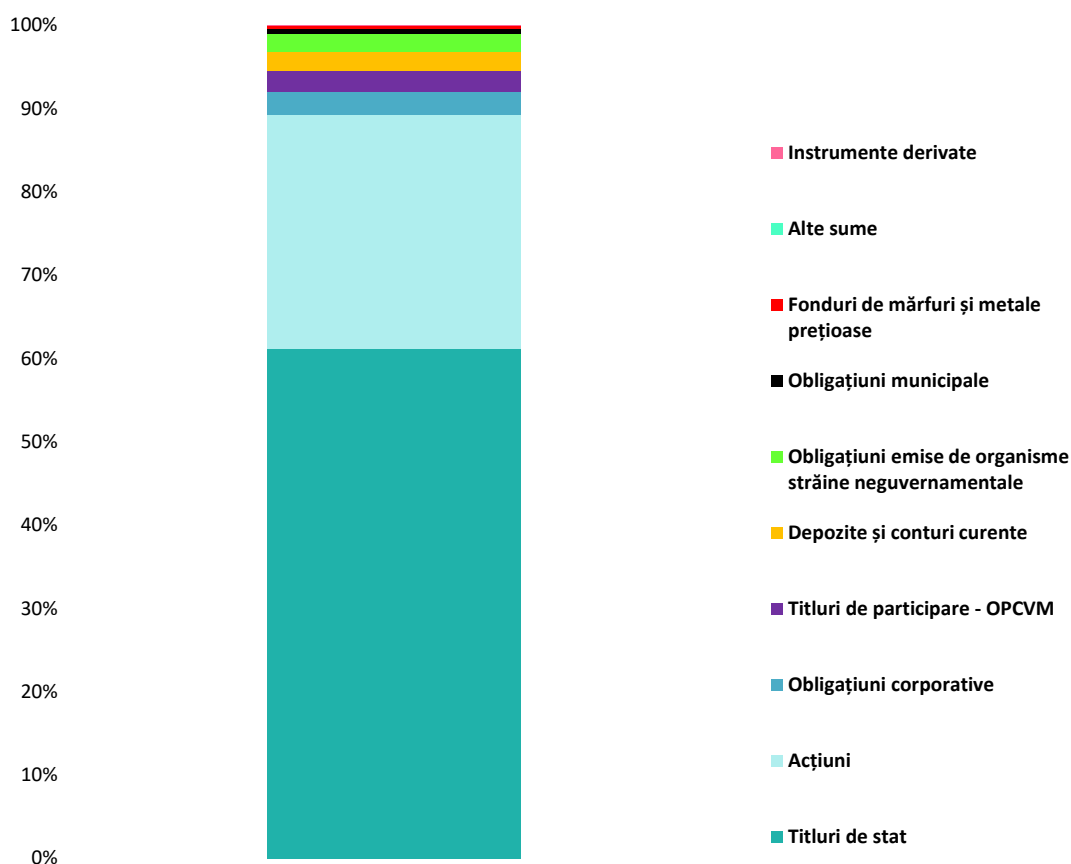

Cele mai mari ponderi în totalul plăților activului personal net în primele nouă luni ale anului 2021 au fost înregistrate de FPF NN Optim (37%), FPF BCR Plus (25%) și de FPF NN Activ (13%). Deschiderea dreptului la pensie reprezintă ponderea cea mai mare în plățile fondurilor de pensii facultative.

4.5. Structura investițiilor

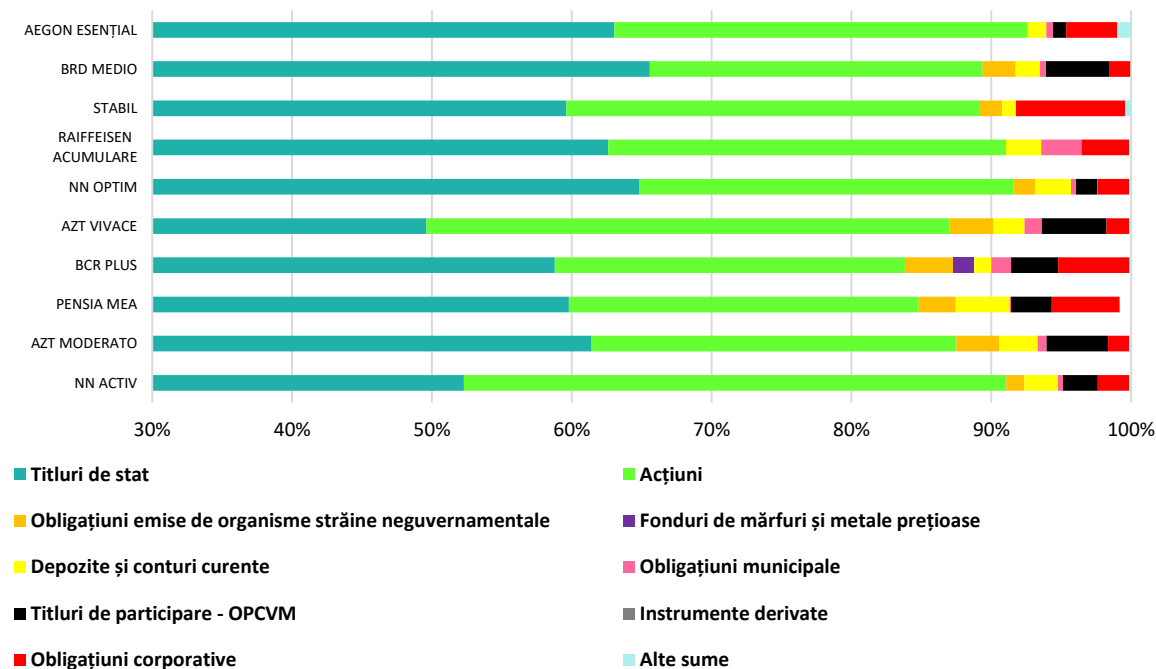
La finalul lunii septembrie 2021, titlurile de stat și acțiunile au rămas principalele instrumente financiare în care au investit fondurile de pensii facultative. Investițiile fondurilor de pensii facultative în titluri de stat au reprezentat 61% la 30 septembrie 2021, în scădere cu 2 puncte procentuale comparativ cu finalul anului 2020. Investițiile în acțiuni au reprezentat 28% din valoarea totală a activelor fondurilor de pensii din Pilonul III. O altă categorie importantă de active financiare în care au investit fondurile de pensii facultative este reprezentată de obligațiunile corporative și titluri de participare OPCVM.

Grafic 46 Structura investițională a tuturor fondurilor de pensii facultative la 30 septembrie 2021

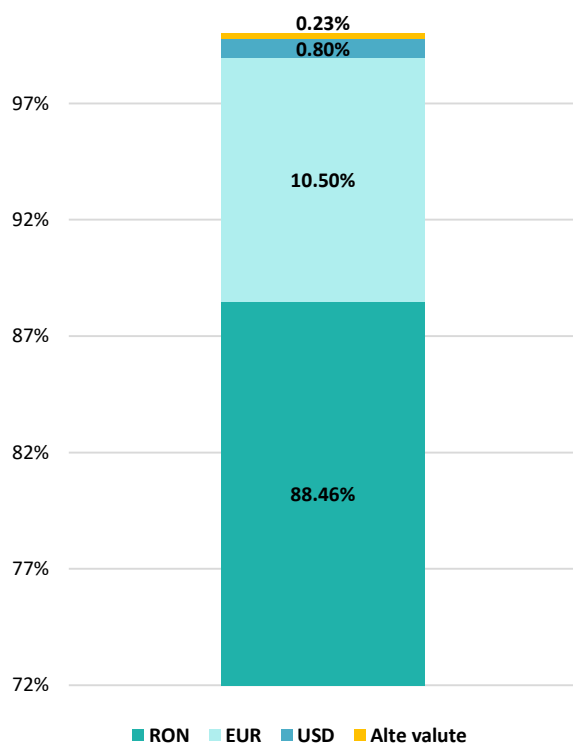

Toate fondurile de pensii facultative au investit majoritar în titluri de stat, în procente de peste 49% din activele totale. Dintre cele zece fonduri de pensii facultative, FPF BRD Medio și FPF NN Optim au investit cel mai mare procent în titluri de stat, aproximativ 65-66%. Alte instrumente financiare precum acțiunile sau obligațiunile corporative se regăsesc în portofoliile investiționale ale fondurilor de pensii facultative în procente semnificative.

Grafic 47 Structura portofoliilor investiționale ale fondurilor de pensii facultative la 30 septembrie 2021

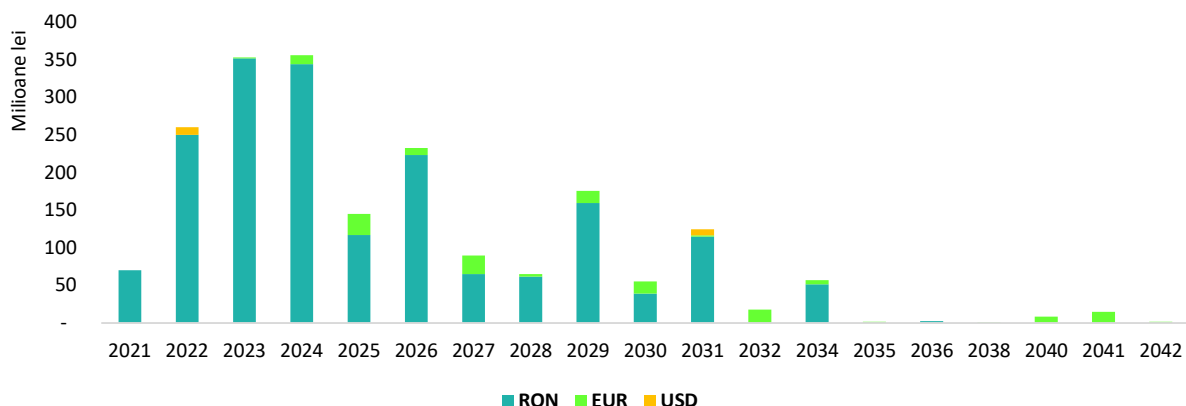
Grafic 48 Structura valutară a fondurilor de pensii facultative la 30 septembrie 2021

Investițiile locale ale fondurilor de pensii facultative au înregistrat un procent de aproximativ 88%, iar din plasamentele în valută, ponderea cea mai mare au avut-o plasamentele în euro (11%) și dolar american (1%) la finalul lunii septembrie 2021. Un singur administrator al fondurilor de pensii private facultative a utilizat instrumente de acoperire a riscului valutar în luna septembrie 2021.

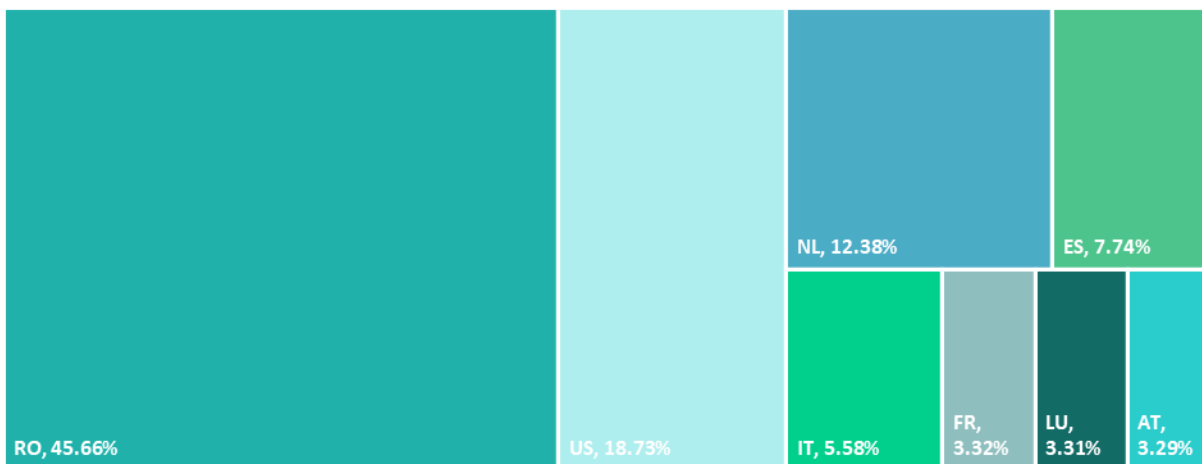
Titlurile de stat denumite în lei reprezintă un procent semnificativ (91%) în totalul titlurilor de stat deținute de fondurile de pensii private la 30 septembrie 2021, cele denumite în euro fiind 8% și în dolar american 1%. În cazul emisiunilor în lei, cele mai mari valori au fost înregistrate de titlurile de stat cu data maturității în 2023 și 2024, iar multe dintre emisiunile în euro ajung la scadență în 2025.

Grafic 49 Structura pe valute și scadențe a titlurilor de stat din portofoliile fondurilor de pensii facultative la 30 septembrie 2021

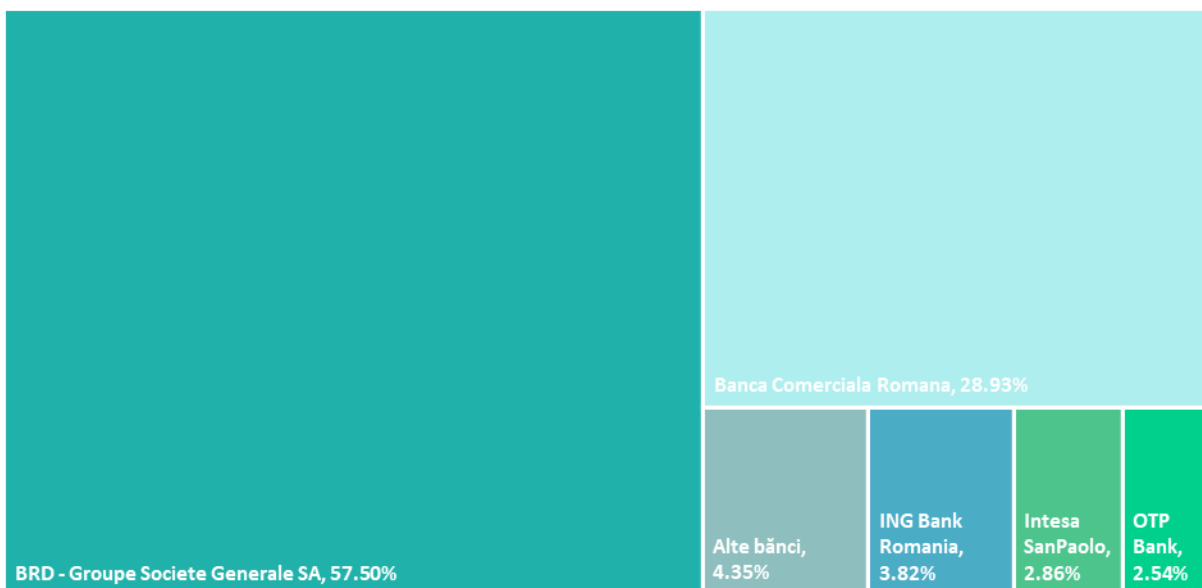
La finalul lunii septembrie 2021, investițiile în obligațiuni corporative au fost în cuantum de 93 milioane lei, cu o pondere de circa 3% în totalul activelor fondurilor de pensii facultative. Investițiile în obligațiunile emise de organisme străine neguvernamentale au atins un procent de circa 2%, investițiile în obligațiuni municipale fiind de 1%.

Grafic 50 Structura obligațiunilor corporative în funcție de țara emitenților la 30 septembrie 2021

Fondurile de pensii facultative au investit 46% în obligațiuni corporative românești, 19% în obligațiuni corporative emise de emitenți din SUA, iar în obligațiuni corporative emise de emitenți din Olanda în procent de 12%. Fondurile de pensii facultative au investit în obligațiuni corporative românești emise de Banca Comercială Română în procent de 17% din totalul obligațiunilor corporative, de UniCredit Bank SA (15%) și de alte companii (13%).

Grafic 51 Emitenții depozitelor bancare și conturilor curente la 30 septembrie 2021

Plasamentele fondurilor de pensii facultative în depozite bancare și conturi curente au înregistrat un nivel de peste 76 milioane lei la finalul lunii septembrie a anului 2021. Principalele cinci instituții la care fondurile de pensii facultative dețin depozite bancare sau conturi curente sunt: BRD - Groupe Société Générale SA, Banca Comercială Română, ING Bank Romania, Intesa SanPaolo și OTP Bank.

4.6. Rate de rentabilitate

Ratele de rentabilitate anualizate ale fondurilor de pensii facultative au înregistrat următoarele valori la finalul lunii septembrie 2021 comparativ cu aceeași lună a anului anterior:

Tabelul 4 Ratele de rentabilitate anualizate ale fondurilor de pensii facultative

Denumire fond de pensii facultative	Septembrie 2020	Septembrie 2021
AZT VIVACE	4,9191%	8,0892%
NN ACTIV	3,2583%	6,8600%
AEGON ESENTIAL	5,1507%	6,3131%
AZT MODERATO	5,0568%	6,5751%
BCR PLUS	4,7026%	5,0801%
BRD MEDIO	3,8722%	3,8750%
NN OPTIM	3,5996%	5,5325%
PENSIA MEA	3,4749%	5,6092%
RAIFFEISEN ACUMULARE	5,0216%	6,2434%
STABIL	4,9194%	6,4418%

5. Fondurile de pensii ocupaționale

Schimbarea structurii de vârstă a populației influențată de creșterea speranței de viață și de scăderea natalității, tendință care, conform estimărilor, se va menține și în următoarele decenii, va pune probleme semnificative sistemului de pensii de stat din perspectiva asigurării unui trai mulțumitor beneficiarilor. La nivel internațional s-a găsit o soluție pentru a elimina dependența exclusivă de pensia de stat, și anume promovarea pensiilor private ca instrument de economisire pe termen lung, complementar pensiei de stat. Astfel, fondurile de pensii private, cele obligatorii, dar mai ales cele facultative vor suplimenta venitul obținut din pensia de stat astfel încât diferența dintre nivelul ultimelor venituri salariale și cele din pensie să fie cât mai mică. Fondurile de pensii private contribuie la o dezvoltare sustenabilă a cadrului macroeconomic, iar la nivel individual asigură securitate și bunăstare financiară la pensie.

Legea nr. 1/2020 privind pensiile ocupaționale transpune în legislația românească prevederile Directivei UE 2016/2341, IORP II, stabilind condițiile pentru înființarea fondurilor de pensii ocupaționale. Fondurile de pensii ocupaționale au la bază o formă de parteneriat social între angajator și angajații săi, fiind totodată și un factor de stimulare și recompensare a salariaților, precum și de retenție a acestora. Astfel, angajatorul este cel care propune schema de pensii pentru toți salariații, în cadrul contractului colectiv de muncă, și, totodată, în considerarea interesului său legitim de contribuitor la fond, îi reprezintă pe aceștia în relația cu administratorul, care înființează și administrează fondul de pensii ocupaționale

În anul 2020, au fost elaborate 14 norme în vederea implementării sistemului de pensii ocupaționale. În acest an, a fost emisă o singură normă în vederea detalierii unor condiții privind autorizarea administratorilor de pensii ocupaționale. De asemenea, până în luna octombrie 2021 a fost depusă o cerere de autorizare pentru desfășurarea activității de administrare de fonduri de pensii ocupaționale, fiind în curs de soluționare.

Introducerea unei noi componente de acumulare în vederea obținerii unei pensii ocupaționale contribuie la dezvoltarea unei culturi bazate pe economisire pe termen lung și asigură un flux de capital autohton economiei prin intermediul investițiilor realizate de fondurile de pensii ocupaționale. În același timp, se creează premisele pentru asigurarea unui venit de înlocuire cât mai ridicat pentru viitorii pensionari, printr-un efort comun al angajatorilor și al angajaților.

Lista grafice

Grafic 1 Prognozele PIB curente și cele realizate înainte de pandemie, 2019=100	4
Grafic 2 Evoluția PIB real, variație procentuală față de trimestrul precedent, date ajustate sezonier și calendaristic	5
Grafic 3 Evoluția PIB real (2010=100), date ajustate sezonier și calendaristic.....	5
Grafic 4 Dinamica PIB trimestrial, serie ajustată sezonier, miliarde lei, prețuri medii ale anului 2000	5
Grafic 5 Rata șomajului (ianuarie 2007 – iulie 2021), date ajustate sezonier	6
Grafic 6 Câștigul salarial brut	7
Grafic 7 IAPC pe componente pentru Zona Euro și prognoza BCE.....	8
Grafic 8 Inflația (IPC) și prognoza BNR a IPC	9
Grafic 9 Indicatorul ESI.....	9
Grafic 10 Componentele indicelui ESI.....	10
Grafic 11 Activele fondurilor de pensii în statele europene, % PIB, anul 2020	11
Grafic 12 Structura investițională a fondurilor de pensii ocupaționale în statele europene în anul 2020 (%)	12
Grafic 13 Structura investițională a schemelor de tip contribuții definite în statele europene în anul 2020 (%)	12
Grafic 14 Structura investițională a schemelor de tip beneficii definite în statele europene în anul 2020 (%)	13
Grafic 15 Rata de rentabilitate a investițiilor, dec 2019-dec. 2020, în statele europene (%)	13
Grafic 16 Valoarea activelor totale ale sistemului de pensii private	15
Grafic 17 Gradul de concentrare al fondurilor de pensii private (în funcție de valoarea totală a activelor la 30 septembrie 2021)	16
Grafic 18 Evoluția volatilității zilnice anualizate a fondurilor de pensii din Pilonul II- GARCH (1,1)	17
Grafic 19 Evoluția volatilității zilnice anualizate a fondurilor de pensii din Pilonul III- GARCH (1,1)	17
Grafic 20 Valoarea activelor fondurilor de pensii administrate privat.....	19
Grafic 21 Structura pe vârste la 30 septembrie 2021 – participanți și populație rezidentă (stânga) și gradul de penetrare a pensiilor private (dreapta).....	19
Grafic 22 Evoluția numărului de participanți nou intrați în sistem și a gradului de repartizare aleatorie	20
Grafic 23 Evoluția lunară a contribuțiilor brute virate și contribuția medie per participant	20
Grafic 24 Active administrate și cota de piață a fondurilor de pensii administrate privat la 30 septembrie 2021	21
Grafic 25 Distribuția pe regiuni a contribuției lunare medii în luna septembrie 2021.....	21
Grafic 26 Distribuția pe regiuni a contribuțiilor totale (exceptând București – 203,3 milioane) în luna septembrie 2021	22
Grafic 27 Distribuția cumulată a activelor participanților (stânga) și valoarea medie a activelor per participant în funcție de fond la 30 septembrie 2021	22
Grafic 28 Valoarea activului net personal plătit în perioada ianuarie-septembrie 2021	23
Grafic 29 Structura plăților activului personal net în perioada ianuarie-septembrie 2021	23
Grafic 30 Structura investițională a tuturor fondurilor de pensii administrate privat la 30 septembrie 2021	24
Grafic 31 Structura portofoliilor investiționale ale fondurilor de pensii administrate privat la 30 septembrie 2021.....	25
Grafic 32 Structura valutară a fondurilor de pensii administrate privat la 30 septembrie 2021	25
Grafic 33 Structura pe valute și scadențe a titlurilor de stat din portofoliile fondurilor de pensii administrate privat la 30 septembrie 2021.....	26
Grafic 34 Structura obligațiunilor corporative în funcție de țara emitenților la 30 septembrie 2021	26
Grafic 35 Emitenții depozitelor bancare și conturilor curente la 30 septembrie 2021	27
Grafic 36 Valoarea activelor fondurilor de pensii facultative	29
Grafic 37 Evoluția structurii participanților pe grupe de vârstă (stânga) și pe gen (dreapta)	29
Grafic 38 Structura pe vârste a participanților (stânga) și gradul de penetrare (dreapta).....	30
Grafic 39 Evoluția lunară a numărului de participanți nou intrați în sistemul pensiilor facultative.....	30
Grafic 40 Evoluția lunară a contribuțiilor medii brute virate	31
Grafic 41 Evoluția lunară a contribuțiilor brute virate (stânga) și a numărului de participanți cu contribuții (dreapta)	31
Grafic 42 Activul net și cota de piață a fondurilor de pensii administrate privat la 30 septembrie 2021	32

Grafic 43 Distribuția cumulată a activelor participanților (stânga) și valoarea medie a activelor per participant în funcție de fond la 30 septembrie 2021	32
Grafic 44 Valoarea activului net personal plătit în perioada ianuarie-septembrie 2021	33
Grafic 45 Structura plăților activului personal net în perioada ianuarie-septembrie 2021	33
Grafic 46 Structura investițională a tuturor fondurilor de pensii facultative la 30 septembrie 2021	34
Grafic 47 Structura portofoliilor investiționale ale fondurilor de pensii facultative la 30 septembrie 2021	35
Grafic 48 Structura valutară a fondurilor de pensii facultative la 30 septembrie 2021	35
Grafic 49 Structura pe valute și scadențe a titlurilor de stat din portofoliile fondurilor de pensii facultative la 30 septembrie 2021	36
Grafic 50 Structura obligațiunilor corporative în funcție de țara emitenților la 30 septembrie 2021	36
Grafic 51 Emitenții depozitelor bancare și conturilor curente la 30 septembrie 2021	37

Lista tabele

Tabelul 1 Previziuni ale creșterii economice	6
Tabelul 2 Gradul de penetrare al pensiilor private în anul 2020 (activele totale % PIB)	11
Tabelul 3 Ratele de rentabilitate anualizate ale fondurilor de pensii administrate privat	27
Tabelul 4 Ratele de rentabilitate anualizate ale fondurilor de pensii facultative	37